D. NIC. HIER. GVNDLINGII,
IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,
QVAESTIO IVRIDICA,
AN

NOBILITET VENTER?

VVLGO

Vom Kunckel-Schleyer- und Weiber-Adel.

HALAE MAGDEB. SVMTV HENDELIANO, 1745. (12)

Digitized by Google

Digitized by Google

D. NIC. HIER. GVNDLINGII,

IVRISCONSVLTI CELEBERRIMI,

QVAESTIO IVRIDICA,

AN

NOBILITET VENTER?

VVLGO

Vom Kunckel-Schleyer- und Weiber-Adel.

HALAE MAGDEB. SVMTV HENDELIANO, 1745.

Digitized by Google

Digitized by Google

CONSPECTVS DISSERTATIONIS.

PROOEMIVM.

§. I. II. III. IV. *Thema, methodum, definitionem ventris & nobilitatis continet.*

CAPVT I.

DE

NOBILITATE ROMANORVM.

§. I. II. *Apud Romanos nobilitas ſtirpis diſtinguenda eſt a nobilitate bonorum.* §. III. *Romulus patres, ſeu patricios inſtituit.* §. IV. *Cur dicti patricii? Patricii maiorum minorumue gentium.* §. V. *Claritas & antiquitas generis differebant.* §. VI. *Plebeiæ familiæ admiſſæ ad honores: vnde nobilitatis noua facies.* §. VII. *Nobilis vnde? Quinam geſti Magiſtratus nobilitatem pepererint?* §. VIII. *Homines veteres, &*

Digitized by Google

noui. Nobilitas maior, minorue. §. IX. *Stirpe antiqua ortos Romani non etiam appellabant nobiles.* §. X. *Quomuis auctores classici non semper loquantur accurate. Quid patriciæ gentis nobilis?* §. XI. *Ordo equestris: eius dignitas. Equitum differentia. Equites splendidi, magni.* §. XII. *Plebis definitio ab Atteio Capitone structa defensa ac a liberata Lipsii obiectionibus. Varia de Romana nobilitate & equestri ordine distinctius, atque vulgo sit, proposita.* §. XIII. *Et exemplis illustrata.* §. XIV. *Disquisitio de adscititia Romanorum nobilitate.* §. XV. *Nobilitas imaginum, seu bonorum neque lege neque senatus consulto, neque rescripto poterat acquiri.* §. XVI. *Quid sit apud Ciceronem* beneficio Quiritium imagines familiæ consequi? §. XVII. *Nobilitas stirpis priuilegio sæpe dabatur.* §. XVIII. *Etiam feminis nobilitatis iura.* §. XIX. *Patricia dignitas collata Theodoræ Augustæ.* §. XX. *Quin Imperatores abiectissimis feminis interdum nobilitatis ornamenta permittebant.* §. XXI. *Explicatur lex 4. ff.* de iure aureorum annulorum. *Annulus non semper erat insigne nobilitatis.* παροράματα *in explicatione huius legis Virorum doctorum Pancirollus laudatur.*

CAP. II.

DE

NOBILITATE GERMANORVM.

§. I. *Germanorum ordinis Nobilitatis. Quid sit Tacito princeps?* §. II. *Saxonum ordinis non differunt ab ordinibus, quos signat Tacitus. Hertii dissensus.* §. III. Lassi *apud Nithardum quid? vocabuli huius etymologia. Varia de vocibus:* Laudemium, Loß, Lot, Losung. §. IV. *Lassi seruiles. Nithardus, Eginhardus, Adamus Bremensis conspirant cum Tacito, neque*

hic

bio contrarius est illis. De Francorum nobilium ordinibus. H. Valesii & Hertii opinio sub examen reuocata. Illustris Thomasius defensus. §. V. *Domini, Drudi, Barones ordine ab ingenuis & caballariis diuersi. Drutbin. Drothning.* §. VI. *Quod testimoniis probatur. Farones, Barones quid?* §. VII. *Vertotus laudatur.* §. VIII. *Nobilitas imaginum Francis Germanisque incognita.* §. IX. *Ad munera regni publica domini perueniebant: ingenui seruitiis bellicis destinabantur: vniuersi interea milites.* §. X. *Sacerdotum nobilitas.* §. XI. *Cur nobiles delecti? Pontificis Romani insidiæ.* §. XII. *Qua ratione iis obuiam itum? Difficultas probandi auos proauosque.* §. XIII. *Langobardorum nobilitas minus tersa.* §. XIV. *Vasallorum ordines apud Langobardos explicati noua ratione.* §. XV. *Nobilitatis Germanicæ purioris decrementum, eiusque causſæ.* §. XVI. *Cautiones veterum nobilium contra nouos.* §. XVII. *Diplomatica nobilitas.*

CAP. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICIQVE IVRIS RESPECTV NOBILITATIS MATERNAE, SEV QVAE EST A VENTRE.

§. I. *Comparatio generalis nobilitatis Romanæ & Germanicæ.* §. II. *Romani cauebant in aristocratia, nec promiscua patriciis plebeiisque forent matrimonia. Hinc femina, quæ enupsit, omnem dignitatem amittebat.* §. III. *Canuleius Tribunus plebis contraria rogatione tollebat legem Decem virorum. Vnde variæ de nobilitate quæstiones enatæ.* §. IV. *Hinc patriciæ viris plebeiis nuptæ non amplius amittebant dignitatem; sed*

Digitized by Google

insuper participes fiebant splendoris maritalis. Ara pudicitiæ plebeiæ & patriciæ. §. V. *Cur de materna genere gloriarentur Romani?* §. VI. *Confutatur eorum error, qui Romæ maternum nobilitasse genus sibi persuadent.* §. VII. *Vera causa, quare a Viris feminæ Romanæ acciperent nobilitatem, eiusque insignia. Domus mariti. Deductio in domum. Scævola l. 66. ff. 1.* de donat. inter V. & V. *explicatus.* §. VIII. *Vnde Senatorum filiæ & vxores clarissimæ effectæ?* §. IX. *Quomodo itidem hunc titulum honoremque perdiderint?* §. X. *Imperatorum in ferendis legibus de inæqualibus nuptiis inconstantia.* §. X. *Confusio doctorum nobilitatem & ingenuitatem miscentium.* §. XI. *Num soli Senatores clarissimi? Locus Ælii Lampridii expositus.* §. XII. *An equiti nupta manserit clarissima? Martialis epigramma XVII. lib. V. Cistifer quid?* §. XIII. *Denubentes restitutæ nonnunquam in integrum.* §. XIV. XV. XVI. XVII. *Feminarum Ilienſium, Delphenſium, Ponticarum priuilegia male ad maternam nobilitatem probandam accommodantur: quod copiosius ostenditur. Honores municipiorum etiam a Senatoribus Romanis retenti. Lex 23. ff.* ad Municipalem *in luce constituta.* §. XVIII. *Bartoli & Iasonis error de nobilitate mulierum marito imputanda. Vxores Romanæ non sunt cognominatæ a maritis. Th. Reinesii hallucinatio.* §. XIX. *Vlpiani fragmentum de filiis naturalibus matrem sequentibus.* §. XX. *Patris in connubio prærogativa variis ex caussis.* §. XXI. *In quo naturales liberi sequerentur matrem? Guilielmus Douiatius laudatus. Liberi naturales diu neglecti in Romanorum legibus. Eorum appellatio* πολύσημος. §. XXII. *Ostensum, Vlpianum non loqui de nobilitate sed libertate, ac ingenuitate; non de ciuilibus, sed naturalibus.* §. XXIII. *Nobilitas ad aduentitia & ciuilia, non naturalia pertinet, Franciscus*

Digitized by Google

ciſcus Amoya laudatus. §. XXIV. *Contrariam opinionem Sanchius tuetur: qui confutatur copioſe. Inconcinna ſententia, feminam nobilem extra matrimonium gignere nobilem. Potius talis femina apud Romanos maculoſa fiebat: ſtuprum in femina nobili punitum. Ea non potuit eſſe concubina.* §. XXV. *Etiam patriciæ impudicæ infames fiebant, Ciceronis locus lib. III.* de Natura Deorum *cap. 18. de DEa DEum generante expoſitus. Odium Iuſtiniani in notbos ſpurioſque perſonarum illuſtrium. Spurii nec ognationem, nec cognationem habebant. Obſeruatio ſingularis de patriciis a plebeio adoptatis; & feminis patriciis propudioſe viuentibus.* §. XXVI. *Etiam liberi ab vtroque parente nobili extra matrimonium generati ſunt ἀπάτωρες. Nec legitimati fiebant nobiles.* §. XXVII. *Sed poteſt tamen lege ciuili ſtabiliri, vt ob maternum genus nobiles fiant liberi. Origo opinionis contrariæ.* §. XXVIII. *Germani patria voluerunt eſſe coniugia. Saxonum acerbitas ab Eginbarto animaduerſa. Saxonum Reſpublica olim fere ariſtocratica.* §. XXIX. *Franci ingenuas mulieres ſeruis ſe iungentes ſeruituti addicebant.* §. XXX. *Allemanni prolem. Longobardi & Burgundi Saxonum ſeueritatem imitabantur. Quare confutantur negantes, nobilitatem ſtirpis, qualis Germanorum erat, poſſe extingui.* §. XXXI. *Matrimonia Germanorum ſeuera. Vxor ad maritum toto ſe componebat: ab eo omnia habebat, expectabatque.* §. XXXII. *Campanarum mulierum in Francia priuilegium non probat, ventrem nobilitare. Quando inualuiſſe credatur?* §. XXXIII. *In reliquo Gallia aliud obtinet: immo Campanorum priuilegium non amplius in vſu eſt.* §. XXXIV. *Præſumpta opinio de Germanorum vera & naturali nobilitate clare refellitur.* §. XXXV. XXXVI. *Diſtinctio inter nobilitatem & ſplendorem nobilitatis denudatur.*

Digitized by Google

tur. §. XXXVII. *Naturalis nobilitas eſt incomprehenſibilis. Iureconſultorum quorundam error logicus inſignis.* §. XXXVIII. *Opinio Doctorum de nobilitate ſtirpis permanente & indelebili inepta, ſimul ac ridicula.* §. XXXIX. *Eorum repugnantia.* §. XL. *Maternum genus etiam Germani in nobilitate reſpiciunt.* §. XLI. *Quare hoc fiat, factumque ſit?* — §. XLII. *Negatur de cetero, maternum genus dimidium nobilitatis efficere.* §. XLIII. XLIV. *Quamvis paterna ſtirps inde aliquid laudis & gloriæ accipiat. Quod exemplis declaratur.* §. XLV. *Contra dicentes pragmaticos infectantur ſine cauſſa; cum ipſis nullo modo faveat vſus.* §. XLVI. *Vxor plebeii mariti conditionem in Germania ſequitur; nobilitatemque amittit: ergo plebeios generat, non nobiles.* §. XLVII. *Nobilis feminæ ſpurii viles ſunt. Regum filii naturales aliquid præcipui habent. Vera illius rei cauſſa.* §. XLVIII. *Verumque copioſius demonſtratur. Spurii in feudis reiecti, & regni publicis muneribus.* §. XLIX. *etiam in feudis femineis atque hæreditariis. Occultati. Quare ſecundæ Maximiliani I. nuptiæ diſplicuerint Electoribus aliiſque.* §. L. *Num Chriſtus a matre nobilitatem adeptus ſit? Exploditur huius argumenti applicatio. Quamobrem feminarum in Iudæorum genealogiis mentio fiat?* §. LI. *Num imminuatur nobilitas feminæ Principis Comiti & Regina Principi nubentis?* §. LII. *Quod diſtinctius explicatur. Principum ordo verum ſit diſtinctus ob ordine Dominorum? quod negatur, hincque varia quæſtiones decidantur.* §. LIII. *Et inprimis oſtenditur, non amittere, aut imminuere tales feminas nobilitatem ſuam, quam diu alicui nubunt ſui ordini.* §. LIV. *Quod ſecus, ſi iungantur Equiti.* §. LV. *An mulier equeſtris generis doctori, aut noua nobilitata, aut Miniſtro in auctoritate conſtituto ſociata denubat?*

PRO-

Digitized by Google

PROOEMIVM.

§. I.

Oli existimes, nos de nobilitate in genere multa conuasaturos: deinde de ventre & ratione, ob quam hoc vocabulo simus vsi, dicturos plura. Est quidem methodus hæc admodum frequens, sed, nostro iudicio, nimis proletaria, &, quia alienis locum relinquit, ab ineptia haud procul remota.

§. II.

Tu dic, aut dictum tibi puta, nobilitare nobis sonare, aliquem participem nobili-

Digitized by Google

tatis efficere, & ventrem significare mulierem stilo Iureconsultorum.

§. III.

Nobilitas vero eminentiam ac prærogatiuam personalem innuit in ciuitate, quam propterea non definimus absolute, quia pro arbitrio sæpe diuitiis, sæpe fortitudini, raro virtuti & sapientiæ, ac sæpe sæpius denique, nescio, cui rei superstruitur.

§. IV.

Quocirca regionis consuetudinem, Germaniæque potissimum, vbi vitam agimus sumtoque calamo scribimus, morem censemus circumspiciendum. Quem finem, vt tanto certius adsequamur, aliqua de Romanorum institutis prætermittenda sunt, partim, vt falso tradita perspicue cognoscantur, partim, vt confusionis non ferendæ fons, qua doctorum decisiones pleræque scatent, hac in caussa omnibus ostendatur. Cetera velut a scopo nostro abludentia missa facimus.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT I.
DE
ROMANORVM NOBILITATE.

§. I.

IGitur primo loco ea, qua fieri potest, breuitate monemus, obseruasse pleroſque, non fuisse Romanis nobiles, nisi qui exercuissent Magistratum, & ab his essent prognati, aut cum iis arctissime coniuncti. In qua obseruatione aliquid contineri veritatis, diffitendum non est; Sed sunt tamen addenda luculentiora, non animaduersa omnibus & intellecta, non etiam rite perpensa vniuersis.

§. II.

Distinguebant namque initio Romani *sanguinis* præstantiam a nobilitate *bonorum*. Illam a patria æstimabant, & ciuitate cum maxime Romana, quæ omnium erat præstantissima. Quare qui stirpem in ea habebant antiquissimam, illi sane censebantur præcipui ac primarii. Hinc operæ pretium indagare, quænam in illa stirpes antiquissimæ?

§. III.

Et notum est, Romulum in duas partes vniuersum populum distribuisse. Nam qui genere, opibus, potentia, auctoritate plurimum possent, rerumque gestarum gloria excellerent, *eos*, vti Auctor præfationis nobilissimus loquitur, quam libello de familiis Romanorum Antonii Augustini videmus præmissam, *Senatores constituit & PATRES bonoris atque virtutis caussa appellauit, reliquos vero, qui rebus omnibus inferiores essent, egentes & inopes, plebeios: illos rempublicam administrare, magistra-*

Digitized by Google

tatis efficere, & ventrem significare mulierem stilo Iureconsultorum.

§. III.

Nobilitas vero eminentiam ac prærogatiuam personalem innuit in ciuitate, quam propterea non definimus absolute, quia pro arbitrio sæpe diuitiis, sæpe fortitudini, raro virtuti & sapientiæ, ac sæpe sæpius denique, nescio, cui rei superstruitur.

§. IV.

Quocirca regionis consuetudinem, Germaniæque potissimum, vbi vitam agimus sumtoque calamo scribimus, morem censemus circumspiciendum. Quem finem, vt tanto certius adsequamur, aliqua de Romanorum institutis prætermittenda sunt, partim, vt falso tradita perspicue cognoscantur, partim, vt confusionis non ferendæ fons, qua doctorum decisiones pleræque scatent, hac in caussa omnibus ostendatur. Cetera velut a scopo nostro abludentia missa facimus.

CAP.

Digitized by Google

CAPVT I.
DE
ROMANORVM NOBILITATE.

§. I.

IGitur primo loco ea, qua fieri potest, breuitate monemus, obseruasse plerosque, non fuisse Romanis nobiles, nisi qui exercuissent Magistratum, & ab his essent prognati, aut cum iis arctissime coniuncti. In qua obseruatione aliquid contineri veritatis, diffitendum non est; Sed sunt tamen addenda luculentiora, non animaduersa omnibus & intellecta, non etiam rite perpensa vniuersis.

§. II.

Distinguebant namque initio Romani *sanguinis* praestantiam a nobilitate *bonorum.* Illam a patria aestimabant, & ciuitate cum maxime Romana, quae omnium erat praestantissima. Quare qui stirpem in ea habebant antiquissimam, illi sane censebantur praecipui ac primarii. Hinc operae pretium indagare, quaenam in illa stirpes antiquissimae?

§. III.

Et notum est, Romulum in duas partes vniuersum populum distribuisse. Nam qui genere, opibus, potentia, auctoritate plurimum possent, rerumque gestarum gloria excellerent, *eos*, vti Auctor praefationis nobilissimus loquitur, quam libello de familiis Romanorum Antonii Augustini videmus praemissam, *Senatores constituit & PATRES bonoris atque virtutis caussa appellauit, reliquos vero, qui rebus omnibus inferiores essent, egentes & inopes, plebeios: illos rempublicam administrare, magistra-*

Digitized by Google

tus gerere, auſpicia ſacra obire: hos agros colere; & quæſtuoſis artibus operam dare: illos patronos, hoc clientes eſſe voluit. Teſtes ex antiquioribus hic nominare liceret Dionyſium Halicarnaſſeum & Plutarchum, ſcriptores probatæ fidei, ſi foret quiſquam, qui in clariſſima luce hac de re dubitaret.

§. IV.

Patres illi, ſi *Liuio* fides, vocabantur, quod Patrem ciere poſſent; ſi Dionyſio, quod ætate & generis ſplendore cæteris anteirent. Vtrumque noſtræ non obeſt opinioni. Sat eſt, PATRES dictos PATRICIOS, & centum Senatores PATRES. Ab his qui originem duxere, vt Iunii, Valerii, Fabii, *origine* Patricii erant; cæteri, qui vel ab ſubſequentibus Regibus, vel Senatus conſulto, vel lege late deligebantur *cooptatione* tales ſunt effecti. Id exploratum, patricias familias in maiorum & minorum gentium claſſes fuiſſe diſtinctas. Iterum enim Liuius auctor eſt, eos quos Romulus cum ceteris Regibus, vſque ad Tarquinium Priſcum legerant, Patricios maiorum gentium, quos vero Brutus, minorum gentium; ſed Patres tamen, ſeu Patricios (*) *ob ſimilitudinem curæ*, Velleio teſte, appellatos eſſe. Nec male arguunt, qui poſtremis Patrum conſcriptorum nomen indunt, conſcriptorum, inquam, in Senatum nouum: qua de re Feſtus conſulendus in voce *conſcripti.*

§. V.

(*) Sunt, qui maiorum gentium Patricios patres, minorum Patricios appellatos autumat; idque innuere voculam diminuentem; ſed vix eſt, vt ad hanc differentiam veterum attenderit quiſquam.

Digitized by Google

§. V.

Ex quo prorsus patere arbitor voce nimis præcipiti adseuerari, Romanos ortum sanguinis neglexisse. Rectius agunt, qui inter *claritatem* & *antiquitatem* aliquid differentiæ constituunt. *Antiquitas* ad genus, & sanguinem pertinet; *claritas* ad gestos in Republica honores.

§. VI.

Etsi enim reliquæ, præter Patricias, familiæ plebeiæ & abiectæ prima illa ætate erant; postea tamen, ubi mutata quadantenus reipublicæ facies, ubi connubia, sacra auspicia cum plebeiis sacratis sunt communicata legibus, ubi fasces, sellas curules, triumphos eædem sunt adeptæ, ubi in administratæ Reipublicæ gloriam & laudem admissæ, multæ sane ea ratione effectæ sunt nobiles ac claræ.

§. VII.

Nobilis a noscendo dicitur, estque ea vox τῶν μέσων, sumiturque in peiorem partem & bonam. Hoc loco nobilis honestum continet, honestas honores ponit, honores imagines generant, quoque plures & ex consequenti antiquiores, eo clarior apparebat familia, eo speciosior videbatur nobilitas, si in atriis, vbi maiorum erant imagines, longo hæ censerentur ordine, & Consulum, & prætorum ostenderent vultus, aut etiam Dictatorum, Censorum, Triumphalium. Inferiorum etenim, Quæstorum puta, aut Tribunorum, aut Ædilium, etiam Curulium, in familiæ nobilitate censenda vix vllam Romanos habuisse rationem iam Henricus Dodwellus (*) animaduertit, nisi qua viam sternebant ad magistratus maiores.

(*) Prælect. III. ad Spartiani Hadrian. p. 201.

Digitized by Google

§. VIII.

Quibus rite perpensis nullo nunc negotio intelligitur *veterum* & *nouorum* hominum appellatio. Qui enim primi talibus honoribus conuestiebantur, nouorum, & qui ab his prosati *veterum* paullatim nomen consequebantur. Tantum maiorem ad nobilitatem accessionem notes factam, quo plura simul conspicerentur in imaginibus insignia triumphalia, easque familias visas clariores, quæ rebus gestis, victoriis & honoribus essent cumulatiores: vtut Senatores ad vnum omnes, Augusto ordinante, censebantur clarissimi & consueto hoc elogio ornabantur aliquamdiu vniuersi.

§. IX.

Quod in recentiorum libellis confusionem peperit, hoc est. Non animaduertebant illi Patriciorum & Nobilium diuersas distinctasque notas. Quem enim nos vulgo nobilem dicimus, generoso sanguine, veterrimaque prosapia ortum, hunc Quirites proprie non nominabant nobilem, sed Patricium, sicuti nobilitate donatos dicebant traductos, allectos & cooptatos ad Patriciatum. Id dudum Iacobus Curtius *Tom. I. Coniecturarum c. XXIX.* perdocte obseruauit, dignus auctor, qui Iureconsultorum manibus assidue teratur, ne separanda misceant, compingantque in vnum seiuncta.

§. X.

Scio equidem, auctores veteres non adeo fuisse exquisitos, vt eam differentiam obseruarent semper & omni loco. Ipse Liuius *Lib. VI. cap. extr.* pro patriciis sæpe dicit nobilitatem. At loquitur sermone vulgari, & ævo suo recepto. Nam sicuti Nobiles in primariis numerabantur Viris; ita Patricii omnibus anteeundo

ple-

Digitized by Google

plebeios longo poſt ſe interuallo relinquebant. Solum id obſeruabatur diſcriminis, quod plebeii etiam eſſent nobiles, nemo autem ex plebe Patricius: quamuis Patricii munerum publicorum cauſſa atque inprimis Ciceronis æuo, nonnunquam tranſirent ad plebeios. Vnde in eam opinionem adducor, ſequiori ætate aut nobiles patriciæ a nobilibus gentis plebeiæ fuiſſe diſcretos, aut nobilitatem, quæ honoribus fulcitur, cum patricia proſapia aliquando inueniri coniunctam. Quod forte eodem recidit. Nam ſi coniuncta fuit, colligitur certe, fuiſſe eam per ſe diſcretam, quia demum iungebatur. Saltem apud Salluſtium *B. I. cap. C.* inuenio *Sullam patriciæ gentis nobilem:* tametſi non neſcio eradi voculam *nobilis* a Criticis quibusdam, maxime cum *Seruius* Grammaticus eam non recitet. Verum tamen memor ſum obſeruationis Perizonianæ *in animaduerſionibus hiſtoricis cap. IX. p. 371. Verum enim vero documento*, inquit, *hæc ſint, vt ſunt clariſſima, quam inanis & vana ſæpe ſit opera eorum, qui in iſtis Poetarum (adde Hiſtoricorum) fragmentis apud GRAMMATICOS hic illic occurrentium, verum ſemper & integrum eruere conantur ſenſum; immo quam periculoſum ſit & alia plenum, eum coniecturis & emendationibus velle aſſequi, quum GRAMMATICI illi frequentiſſime ex Claſſicis auctoribus verba adferant non integri, ſed abrupti ſenſus, ſatis habentes, ſi eam vocem, vel dictionem exhibeant Lectori, ad quam probandam iis vtuntur, ſine reſpectu ſententiæ totius loci.*

§. XI.

Vnum addo de ordine equeſtri, antequam ad alia tranſeamus. Equeſtris quippe ordo medius interponebatur inter Patricios & Plebeios. Qui eques, non ſtatim Patricius, nec qui Plebeius itidem Eques. Sed pote-

Digitized by Google

poterant interea legi ex plebeiis Equites, & ex Equitibus Senatores, si tot haberent sestertium millia, ad pendendum censum, quot requirebant Romana instituta. Nec illis deerat dignitas, vtut gentis erant plebeiæ. Vnde claret, non pertinuisse semper ad ordinem plebeium, qui ex plebe oriunde. Vti plebeii nobiles; ita etiam efficiebantur equites. EQVO donari beneficium erat; sed hoc beneficium ius imaginum nondum dabat; quippe quod a gestis magistratibus maioribus unice pendebat. Quare familia Equestris nondum erat nobilis: quamlibet palam sit, duplex Equitum Romanorum genus fuisse: Vnum, qui a proauis hæredes Equestris ordinis erant: alterum eorum, qui fortunæ seu militiæ munere Equites fiebant. Quam distinctionem ex solo doceri Ouidio Ioannes Massones notauit in *vita Horatii p. 114.* vbi simul monet, priores propterea *Equites ILLVSTRES, SPLENDIDOS, SPECIOSOS, MAGNOS* dictos: an *CELSOS* quoque? dubito.

§. XII.

Ex quo consequitur, vt vera sit definitio Ateii Capitonis apud Gellium *lib. X c. 20.* quam temere sugillauit Lipsius: *Plebs dicitur, in qua gentes ciuium Patriciæ non insunt.* Nam qui Patricii non sunt, plebeii sunt: non autem qui plebeii, aut, si mauis, ex plebe, equites non sunt: aut qui equites, plebs. Nam & Patricii sæpe fiebant equites, nempe, si tantum ipsis non esset in ære, quantum conueniebat Senatoribus. Itaque & Patricii erant Equites & ex plebe oriundi interdum Senatores. Primo quidem soli patricii equites erant & senatores & consules, & magistratus majores. At procedente tempore etiam plebi ad dignitates aditus reclu-

deba-

debatur. Vnde & in equestri ordine plebeii, qui post receptionem & translationem in hunc ordinem non amplius pertinebant ad plebeium: essent licet ex plebe oriundi, & vel fortunę munere, vel propriis meritis traducti ad altiores magistratuum gradus. Summatim dicam: Nemo patriciorum erat plebeius origine; nemo ex plebe patricius: Multi ex plebe equites: multi ex patriciis equites: qui omnes plebeio ordini, sellulariis, puta, mercatoribus, opificibusque opponebantur, vtpote in equestri ordine constituti. Quare diuersa sunt, esse ex plebe, seu plebeium, & plebeii ordinis; esse equestris ordinis & patricidium. Multi namque erant patricii, nec tamen equites; & multi equites non itidem patricii. Patricii enim dicebantur, qui ex patribus primis & cooptatis oriebantur: plebeii ex his non oriebantur. Igitur vt plebeii non erant patricii; ita equites, prætores & consules sæpe plebeii: quamuis postremi haud raro essent fierentque nobiles; & patricii & plebeii interdum equites, non autem simul & eodem modo nobiles. Nobiles enim ius imaginum habebant: imagines magistratuum maiorum honores & titulos præponebant: ceteroquin nobiles proprie, vt hæc vox sequiori æuo adhibebatur, vix erant. At nec equites, nec patricii ad summos illos honores adscendebant semper & necessario; aut, si hoc fiebat, non tamen imagines habebant statim: de quo Norisius in *Cenotophiis Pisanis* collegit nonnulla.

§. XIII.

Ne ænigmata nos loqui existimes, subiicimus exempla. Mæcenas eques splendidus erat; nequaquam vero nobilis, aut patricius: non iste, quia maiores eius

Digitized by Google

nullo maioris magistratus munere fulgebant: non hic, quia neque ex patribus primis, neque cooptatis descendebat, eiusque stirps inter antiquissimas ciuitatis patriciasque non inueniebatur. Cape amplius. Sulla patriciæ gentis erat; non autem nobilis secundum suæ ætatis stilum, quia Sallustio auctore *Bell. Iugurth. c. 100. familia probe iam extincta ignauia maiorum.* Iam fac, Sullam consecutum equestrem dignitatem; & habebis Equitem patricium. Adde sis C. Marium. Hic patrem habebat nullam. Finge nunc equitem, & erit is ex plebe eques: finge insuper senatorem ac consulem, & nondum euadet nobilis, sed ius ponendæ duntaxat ad posteritatem imaginis indipiscetur: nunquam futurus patricius cum omni posteritate, quoniam gentis patriciæ vetustissima stirps deficit: nisi fortassis ad optimates allegatur tota Marii gens, & ad patriciatus culmen traducatur noua lege, aut instituto.

§. XIV.

Lubens postrema scribo, vt disquirendi nascatur occasio; fueritne adscititia Romanis cognita nobilitas? Video enim hanc rem anxios habuisse nonnullos. Verumtamen si distincte cogitassent de toto nobilitatis apud Quirites filo, si seiunxissent tempora, si formas Reipublicæ diuersas ante oculos sibi constituissent, si patriciam nobilitatem cum nobilitate proprie dicta non commiscuissent, si de Equestri dignitate rite fuissent edocti, sanius certe atque clarius de re, licet abstrusa, & variis difficultatibus obstructa, disseruissent. Neque enim hic Tiraquellus, Christinæus, Noldenus, Mauritius, Bonus Cartilius, Draco, aliique Auctores in scholis noti omne punctum ferunt: conscribillant & colligunt

gunt varia, vt aceruus fiat; ſed doctior inde fere abit nemo; confuſiores omnes.

§. XV.

Quamobrem exploratum & fixum maneat, nobiles habuiſſe & oſtendere debuiſſe imagines maiorum. Sume nunc legem, aut Senatuſconſultum, aut imperiales quoque codicillos, quo pacto hæc omnia dare & largiri potuere Brutorum, Caſſiorum, Catonum imagines, ut collocari iſtæ potuerint in prima ædium parte? Quis eas reputaſſet ſimiles maiorum ſuorum vultibus, cum eſſent imagines aliorum, Virorum vtut clariſſimorum? Tale ius imaginis non toga ſola, non prætexta, non etiam ſella curulis ſola ad memoriam poſteritatemque cum incremento prodendam, non lex, non Senatuſconſultum, nec Principum reſcripta efficere poterant: aliquid hic acceſſiſſe oportebat amplius; altioreſque requirebantur honores, potiora & repetita reipublicæ exigebantur munera: patris, aui, proaui, maiorumque imagines veræ, & gentis & familiæ propriæ, non alienæ, populo erant obiiciendæ. Qui honores vti ſuffragiis populi Romani obtinebantur; ita totius ſummi imperii virtute & auctoritate vel præſtari, vel fingi neutiquam poterat, vt, qui non erant olim ſenatores, conſules, dictatores, cetera, eſſent nunc, aut rectius, fuiſſent conſules & Dictatores. Fictio naturam imitatur: hic nihil occurrit naturale: facta aliena non finguntur, ſed probantur: & hic requiruntur res geſtæ aliorum, pluribus notiſſimæ: vnde talis fictio, quanta quanta eſſet, nil niſi mera repugnantia eſſet.

§. XVI.

Ceterum apud Ciceronem, fateor, occurrit locus

in Oratione de *Lege agraria II. cap. I.* qui imperitis possit imponere: *Est hoc*, inquit, *in more positum, Quirites, institutoque maiorum, vt ii, qui BENEFICIO vestro imagines familiæ suæ consecuti sunt, eam primum habeant concionem, qua gratiam BENEFICII vestri cum suorum laude coniungant.* Quid enim est beneficio Quiritium imagines familiæ suæ consequi? Enimuero non hoc adfirmat Tullius, dedisse Quirites ius imaginum illis, qui non haberent, sed suo suffragio magistratus mandasse, qui caussa sunt ponendæ imaginis suæ. Quare consequi imagines familiæ suæ, est, magistratus curules a maioribus suis gestos item capere, quod erat nobilitatis, vt recte ad hunc locum rationes subducit LAVREDANVS siue SIGONIVS. Potius notum est, quam indigne tulerint Romani imagines fingentes, & in laudationibus funebribus falsa de maioribus effutientes. Queri hac de re, hoc est, falsis imaginum titulis aliquoties Liuium Ezechiel Spanhemius, Vir illustris, *dissert. X. de Vsu & Præstant. Numism.* animaduertit inscriptosque id genus familiarum numos, quibus certam vetustas deroget fidem, commemorat. Cui nos addimus Ciceronis testimonium *cap. XVI. in Bruto: Nec habeo*, inquit, *quenquam antiquiorem, cuius quidem scripta proferendo putem, nisi quem Appii Caci oratio de Pyrrho, & nonnullæ mortuorum laudationes forte delectent. Et hercules hæ quidem extant. Ipsæ enim familiæ sua quasi ornamenta ac monumenta seruabant, & ad vsum, si quis eiusdem generis occidisset, & ad memoriam laudum domesticarum & illustrandam nobilitatem suam. Quanquam his laudationibus Historia rerum nostrarum est facta mendosior. Multa enim scripta sunt in eis, quæ FACTA NON SVNT, falsi triumphi, plures consulatus, genera etiam*

Digitized by Google

etiam falsa. Cuius fraudis propterea mentionem iniicimus, vt comperiant dissentientes, quam foret ineptum, publica auctoritate concedere nobilitatem, & fictas largiri imagines, quibus lux veritatis historia suum aliquando necessario amissura esset splendorem.

§. XVII.

At longe aliter iudicandum de nobilitate stirpis. Atque est iam ea de re aliquid indicatum, quando multas ad patriciatum cooptatas & allectas familias scripsimus. Iam vero pro nobis loquatur copiosius, quam supra §. III. laudauimus, erudita præfatio: *Etenim a Pompilio Rege Numa Marcius ascitus in patriciorum numerum est: & Iulii, Quinctilii, Seruilii, Geganii, Curiatii, a Tullo Hostilio: a Ser. Tullo, Octauii Senatusconsulto etiam patriciorum cooptationem fieri solitam, testis est gens Claudia, quam a Senatu, quum ex Sabinis in vrbem migrasset, inter patricios allectam Liuius, Dionysius & Tacitus testantur, lege vero, vt qui legē Iunia a L. Bruto, lege Cassia a Cæsare, & lege Sentia ab Augusto, in patriciorum ordinem lecti sunt.* Scilicet, quæ iuris sunt, facile finguntur. Cum Claudius Cæsar patriciarum familiarum, maiorum more, numerum auxisset, iura patriciorum tribuit nouis, non facta ad eos neutiquam pertinentia: (*) de quo locus *Taciti* memorabilis est *Annal. L. XI. cap. 25 p. 676. Iisdem diebus*, inquit, *in numerum Patriciorum asciuit Cæsar vetustissimum quemque e Senatu, aut quibus clari parentes fuerant, paucis iam reliquis familiarum, quas Romulus maiorum & L. Brutus minorum*

 genti-

(*) Disputatur Iuris auctores multa in contrarium, præcipue Hispani quibus respondit Franciscus Amaya *Comment. ad Lib. X. C. Si seruus aut libertus ad Decurion. adspir. p. 311.*

Digitized by Google

gentium appellarunt; exhauſtis, etiam quas Dictator lege Coſſia & Princeps Auguſtus Lege Brutia ſublegere.

§. XVIII.

In quo tamen nondum ſubſiſtimus: quandoquidem conſtat, ipſis etiam feminis conſularis coniugii ornamenta ab Imperatoribus eſſe nonnunquam collata, ita, vt quæ maritos nobilis & conſules non habuiſſent; tamen reputarentur conſulares matronæ. Audiamus Lampridium in *Helagabalo cap. VI. Et ſi vnquam aliqua matrona conſularis coniugii ornamentis eſſet donata; quod veteres Imperatores affinibus detulerant, & his maxime, quæ nobilitatos maritos non habuerant, ne innobilitata manerent.* Cuius ob priuilegii cauſſam iſtæ etiam matronalibus Senatoriarum vxorum decoramentis vtebantur. Neſcio igitur, an non huc pertineat *lex 100. ff. de V. S.* quæ Vlpianum auctorem agnoſcit: *Speciosas perſonas accipere debemus clariſſimas perſonas vtriusque ſexus; item eorum, quæ ornamentis Senatoriis vtuntur.* Minimum Ioannes Gœddæus, ICtus perdoctus, ea ratione hanc legem παραφρέζει. *Huic quæſtioni, reſpondet Vlpianus: Speciosas perſonas ſine ſexus differentia dici omnes, quæcunque ſunt aut clariſſimæ, aut inter clariſſimas relatæ; quia Senatoriis vtuntur ornamentis, non quia Senatoriæ ſint, ſed vt iis ornamentis fas vti ſit, ab Imperatore conſequebatur.* Quæ autem fuerint illa ornamenta facile foret ad demonſtrandum, niſi *Rubenius, Ferrarius, Salmaſius* noſtram diligentiam antevertiſſent.

§. XIX.

Accedit tanquam ad cumulum, ipſum Iuſtinianum Theodoram coniugem euexiſſe εἰς τὸ πατρικίων ἀξίωμα tradente Procopio *Arcan. hiſt. cap. II.* Tametſi enim non ignoro, Patriciatus honorem ſub Conſtantino M. aliam for-

formam accepiſſe, & Patricios quaſi patres Imperatoris dictos ac compellatos; ac proinde ea, quæ de patriciis ſupra ſunt adnotata, ad hoc nouum ordinis genus non pertinere; ſufficit tamen, fuiſſe hunc honorem magnum &, vt Procopius *Lib. II. de Bell. Vandal. cap. VI* vocat, τιμὴν ἀνώτατων, ad quem imperialibus vxorem codicillis ſuſtulerit Imperator. Quæ obſeruatio vna cum præcedentibus plene comprobat, veteribus Romanis nec ſanguinis, nec imaginum, nec adſcititiam & codicillarem etiam nobilitatem, inprimis ſub Imperatoribus, vbi turbata & vitiata vetera gentium nomina, vbi adulterata & fere extincta ſtemmatum ſeries, fuiſſe incognitam.

§. XX.

Quibus exemplis ne quis obuertat temere, aliud eſſe ex plebeia facere nobilem, aliud nobili feminæ reſtituere amiſſa nobilitatis iura, ecce iterum exemplum & deinde nonnihil etiam rationis. Refert enim *DIO* in *excerptis Peireſcianis p. 766.* atque ex eo laudatiſſimus Ezech. Spanhemius *differt. XI. de præſtantia & vſu Numiſm.* matrem Hieroclis fœdiſſimi cuiusdam mancipii militari ſatellitio in vrbem deductam inter *conſularium matronas* habitam fuiſſe. Credo, permiſſuros omnes, hanc feminam pertinuiſſe ad plebeias & abiectas. Neque mihi dubium hæret, quin Cæſares eadem facilitate, qua conſularia ornamenta reſtituebant, aut conſeruabant, illa quoque conferre potuerint de nouo. Quid enim ſonat, quæſo, conſeruare, quam, quod concideret alias & vaneſceret, firmiter ſtatuere, aut, quod iam amiſſum, iterum producere de integro? Quare nimium mihi ſolliciti videntur, qui hic diſtinguunt, ac nonnihil differentiæ inter *reſtituere* & *conferre nobilitatis iura* exſculpere conantur.

§. XXI.

Digitized by Google

§. XXI.

Potius caue facias, quod viri clariſſimi fecerunt, & huc temere trahas, quæ de iure aureorum annulorum in legibus veterumque libellis leguntur, aut multum de angas, quomodo *L. 4 ff. de iure aureorum annulorum* exponas congrue. Sane Vlpianus aliud nihil ſtatuit, quam feminas libertas ius aureorum annulorum impetrare poſſe a Principe, vt ingenuæ habeantur, & ſic iura ingenuitatis impetrare; quin natalibus reſtitui, quod plus eſt, quia poſt impetrationem annulorum aureorum ſaluum in multis patronatus ius manſit; ſed quæ vero natalibus reſtituebantur, ius omnium hominum primitiuum conſequebantur, in eum repoſitæ ſtatum, in quo omnes mortales fuerunt initio. Nemo non videt, perſpicue hallucinari omnes, qui ius aureorum annulorum veluti nobilitatis præcipuum δεῖγμα contuentur. Cauſſa errandi ſine dubio fuit, quod cernerent, equites olim, quid? quod nobiles aureos geſtaſſe annulos. At vrbs Romana, Melibœe, non ſibi ſemper erat ſimilis. Quod olim nobiliſſimis, id Vlpiani ætate omnibus ingenuis tribuebatur. De dignitatibus qui loquuntur, tempora & ætates inprimis circumſpiciant, ne ſenatores, patricios, equites, eodem modulo omnibus ſæculis dimetiantur. Hoc perſpicaciſſimus Antonius Vacca *ad tit. ff. de Senatoribus* bene monuit, titulos & honores Senatorum per varia ætatum ſtadia optime colluſtrans, hoc I. Gothofredus *ad Cod. Theodoſianum* præclare atque iterato animaduertit: vtut alii in hunc ſcopulum impingentes ſine iudicio diuerſiſſima miſcent & totam de nobilitate doctrinam miſere perturbant. Diſſentientes hoc loco Kirchmannus de *annulis* in viam reducat, qui

non

non eſt ſua defraudandus laude auctor. Simili ratione natalibus reſtitui non exprimit, per ſorditiem amiſſam nobilitatem Principis beneficio recipere. Iam enim verum ſignificatum & ſenſum dedimus, & dabunt profecto copioſius vulgare ad Digeſta commentarii; omniumque beliſſime Guido Pancirollus in *Theſauro variarum lectionum lib. I. cap. XV.* vt ne ſit neceſſe amplius, ter labi in hac *lege 4. ff. de Iur. aur. annul.* explicanda ac remouenda: *Etiam feminæ ius annulorum aureorum impetrare poſſunt & iuro ingenuitatis impetrare & natalibus reſtitui poterunt.* Sed feſtinamus ad alia, adiicientes interea verba doctiſſimi Pancirolli: *aureum annulum olim ſoli Senatores geſtare poterant, qui apud extraneum aliquem Regem legatione functi eſſent, nec illo vbique, ſed in publico tantum vtebantur, inde domum reuerſi ferreum accipiebant. Procedente vero tempore paſſim annulum aureum primum omnes Senatores, deinde Equites geſtarunt, qui hoc ornamento diu a plebe ſunt diſtincti, vt Plinius & Dion memorant. Poſtremo ita vulgari cœpit, vt omnes ingenui aureum annulum geſtarint. Seruis vero, aut libertinæ conditionis hominibus non eſt conceſſus, qui, ſi hoc argumento uſi eſſent, lege Viſcellia grauiter pro facti qualitate puniebantur. Si ergo hoc honore frui volebant, a Cæſare aureorum annulorum, ius impetrabant, quod adepti ingenuorum inſignia ferre poterant, & licet vere ingenui non fierent, pro ingenuis tamen habebantur: ad dignitatesque & honores antea ipſis prohibitos admittebantur.*

CAP. II.

DE NOBILITATE GERMANORVM.

§. I.

VTi Roma ſibi non ſemper ſimilis extitit; ita nec Germania Romano orbi ſimilis eſt. Habuerunt

Teutones mei ſeruos, habuerunt nobiles. Nobiles omnes ingenui fuerant, ſed ingenui non nobiles omnes. Saltem Tacitus ingenuos & nobiles de *Moribus Germanorum cap. XXV. ſ. 4.* diſtinguit, & *libertos non multum ſupra ſeruos eſſe* tradit: *raro aliquod momentum domo, niſi ſub Regnis, aut ecs inter gentes, quæ regnantur.* Non inficere nobiles primi ordinis Satrapas dixeris, comitibus diuites, clientibus globoque iuuenum circumdatos; & hos forte, recentiori ſtilo, nobiles inferiores: vtut ingenuos omnes nullaque ſeruitutis macula adſperſos. Saltem priores ipſe Tacitus appellat Principes, Principes gentis; quemadmodum reliquos, quo Principe pugnantes, & in ipſius comitatu exiſtentes plebis ac populi nomine percenſet. Sed auertendi iterum oculi ab hodiernis Principibus ſunt, ne, quod iam Grotius in libello ſingulari *de veteri Batauorum Republica* cauendum monuit, pari errore præſentia præteritis, noua antiquis miſceantur.

§. II.

Etſi vero probe cognitum habemus, fuiſſe Germanos in diuerſas gentes diſcretos; deprehenſu tamen facile eſt, parum, nobilitatis reſpectu, inter illos differentiæ obſeruari. Vndique enim optimatum & militum ſeries magna: quod de Allemannis prodit Ammianus Marcellinus *lib. XVI cap. 12.* Non ex noſtrum, cuncta nunc diſcutere, & determinare accuratius. Id ſcimus, Saxonum ordines differre ab illis, quos indicauit Tacitus, etſi Nithardus Caroli M. nepos *hiſt. Francor. lib. IV.* ſequentia refert: *Gens Saxonum omnes in tribus ordinibus diuiſa conſiſtit: ſunt enim inter illos Edlingi, ſunt qui Frilingi, ſunt qui Lazi illorum lingua dicuntur: Latina vero lingua*

lingua hoc sunt: NOBILES INGENVI, SERVI. Putat equidem sagaciſſimus Hertius *Not. Vet. Germ. part. III. cap. 3. §. 9.* confundi a Nithardo libertos & ſeruos inque ſimili errore verſari Hucbaldum Elnonenſem Abbatem in vita B. Lebuini: ſed non credo, cæcutire eos, aut labi. Laſſi vtrique ſeruiles ſunt: quod declarandum dilucidius.

§. III.

Et hoc enim vocabulum nequaquam deſcendit a voce **laſſen**, vti plerique & præſtantiſſimi quoque auctores exiſtimant, inde ſibi manumiſſos, libertos fingentes. Potius **lazen** & **löſen** mihi perinde habentur. Laſſi ſunt homines cenſus pendentes, cenſuales, cenſiti, vti vulgo loquuntur. In patria mea **Loſung** tributi genus eſt. Apud Heluetios, & inprimis Bernates, vectigalis ſpeciem cognoſcimus, quam nominant **lod, lot,** quum venduntur & alienantur prædia ruſtica; ſextaque pars pretii pendenda: quin agri eius generis multis in locis quotannis, aut etiam poſt triennium, quadrienniumue redimuntur, (**ſie müſſen gelöſet werden**) cum e contrario nobilitate præfulgentes nihil penſitent, & ab omni cenſu immunes prædicentur. Mitto, qui hac de re dubitant, ad *Ioſiæ Simleri, Plantini* & *Stæniani* libellos nusquam non obuios. Ipſum autem *laudemii*, ſeu *leudemii* vocabulum non a *laudando*, quod exponunt firmare, deſcendit: *Laus*, **Loß**, **Lot**, **Leod** eodem numero ſunt habenda: *Leodes*, *Leudes*, *Liti*, ſunt ſeruiles, cenſiti, rurales, aut ſaltem obnoxii. Vnde etiam **Anlod**, quod eſt liberum ſolutumque a cenſu & ſeruitio, latina flexione *allodium* dictum, nobilibus proprium, de quo alibi diſſeremus pluribus: quamlibet olim aliter paululum ac di-

uerſe. Confer, ſi placet, not. Cl. Eccardi ad Monachi Weiſſenburgenſis *Catechefin Theotiſcam p. 143 ſq.*

§. IV.

Iam cum clariſſimus adfirmat Hertius, libertos videri omiſſos, aut cum Laſſis a Nithardo confuſos, forte nihil eſt. Vtcunque conſideres manumiſſos, libertos, libertinoſque, aliquid ſane ſeruile offenditur. Quamobrem recte *Cornelius* non multum eos ſupra ſeruos emineretestatur. Sat enim eſt, non fuiſſe nobiles, non item ingenuos. Quod vero Adamus Bremenſis ex Eginharto quatuor Saxonum gentem differentiis conſiſtere adfirmat, ADELINGIS, FRILINGIS, LIBERTIS & SERVIS Nithardi ſententiam vix ſubruit. Hic enim, quum plus in illis obſequii inueniſſet, quam libertatis ſolidæ atque integræ, non ſane auſus eſt appellare libertos; quemadmodum nec Tacitus ſuſtinuit, libertorum iis tribuere nomen ſine limitatione: Eginhartus autem, & cum eo Bremenſis, qui libertorum Romanorum conditionem non habebant exactiſſime perſpectam, abſolute ea vſi ſunt vocula, quod ſeruis paululum potiores viderentur: quantumuis in ſua poteſtate non eſſent plene, ſed valde obnoxii prioribus dominis, ſeruorum magis, quam liberorum hominum ſpeciem oſtenderent. Ex quo coniici poteſt, Nithardum a Tacito atque Eginharto reapſe vix diſſentire; ſed quos Bremenſis ex eo libertos vocat, fuiſſe ſeruiles, ſeu ſeruos lautiori ratione paruulum, atque abiectiſſimi, viuentes habitosque.

§. V.

Maiori cura digna videtur quæſtio, fuerintne nulli inter Francos, celebratiſſimum Germaniæ populum, nobilium ordinis atque claſſes? numue omne ingenui, ac

Digitized by Google

ac ſolo ætatis pondere & munerum publicorum auctoritate duntaxat diſtincti? Qui hoc ſtatuunt, Hadrianum Valeſium cumprimis ſectantur, Francos hac in re a reliquis Teutoniæ nationibus ſeparantem. Mihi vero alia ſententia ſedet; neque illuſtris Thomaſii opinio adeo videtur negligenda atque viſa eſt illa Cl. Hertio, *Notit. Regn. Franc. Vet p. 313.* quando in diſſertatione de *Origine Feudorum* Valeſii opinionem non ſine cauſſa oppugnat atque reiicit. Qui enim apud alios Germaniæ populos erant *adelingi*, ſiue *nobiles*, illi Francis ſæpe nominantur Barones, Optimates, Drudi, proceres, a militibus & ingenuis non vna ratione differentes. Id quidem verum eſt, Valeſium non abiudicaſſe Francorum proceribus nobilitatem: hoc ille vtique fatetur, nec inargute Hertius hac in re cauſſam eius agit. At hoc, hoc quæritur, num Barones, Optimates, *Drudi* & milites pari ambulaverint paſſu, inque vna, vti fit in Polonia, locati ſint claſſe? De ſeruis interea nulla controuerſia eſt, eos ab ingenuis omnino vixiſſe diſcretos.

§. VI.

Quod me maxime mouet ad contrariam opinionem amplectendam, iſtud eſt: memoriæ prodere *Gregorium Turonenſem*, Francorum Reges haud raro cum Baronibus & Epiſcopis ſuis conuentus & conſilia agitaſſe. Barones autem ad altiorem, atque milites habebant, claſſem & ordinem pertinuiſſe, inde potiſſimum colligitur, quod iſti vocantur proceres, primores, Domini; reliqui *caballarii*, equites, ingenui; nec vſquam ſane reperitur, ingenuos promiſcue ad publicos regni conuentus veniſſe, & ſuffragium tuliſſe. Ne quis dubitet, Dominos appellari nobiliores, is conſideret *Drutbin*, *Drotbin*

significare Dominum. *Dominus cælorum* in veteribus Glossis MS. quibus celeberrimus Eccardus in notis ad *Catechesin Theotiscam* Monachii Weissenburgensis vsus est, vocatur *Himmilo Drutbin:* vt alia a Cangio collecta prætermittam. Quando igitur Carolus Caluus in capitularibus *Drudorum* suorum meminit, & Episcopi prouinciarum Rhemensis & Rotomagensis ad Ludouicum Germanicum Regem in *epistola sua cap. IV.* apud Baluzium *Tom. II. p. 104. Drudos* & *Vassos* huius Regis coniungunt, non est sane putandum, eos de ingenuorum classe atque censu fuisse. *Drotbning* Suecis nostris etiam nunc est *Regina.* Quare Drudi & Barones ad DOMINORVM curiam recte referuntur, quibus opponi videas nobiles inferiores, hoc est, ingenuos. Ex illis, non autem e postremis ordinarie desumebantur Duces, Marchiones, Comites, proceres, Regis conuiuæ: prorsus vt erant apud Allemannos, qui *regales* & *milites*, quorum ingens copia, sollicite distinguebant. Itaque mirifica interpretatio foret, si quis *episcoporum & primatum consilium*, omnesq; *primates regni consentientes*, illos nempe, qui in translationem regni Austrasiorum, vt est apud Auctorem de *gestis Francorum p. 582. 585.* in primum genitum Dagoberti suis suffragiis conspirarunt, globum ingenuorum, equitum, & *caballariorum* diceret.

§. VII.

Vnde merito Hertio postulanti a Thomasio, vt ordinem ingenuorum classe maiorum nominet, reponimus: non esse postulandum, aut quærendum diu, quod ante pedes est. Neque enim is Valesium extra omnem teli iactum ponit, quando Francis eum nobilitatem tribuisse & reliquisse pronunciat. Sit ita: an omnes pari

pari propterea gradu erant? Sin hoc, quid eſt quæſo apud Fortunatum Varem de quodam Conda canentem ille proficiens gradus?

Iuſſit & egregios inter reſidere potentes,
Conuiuam reddens PROFICIENTE GRADV.

Hoc nemo inficiatur, potuiſſe ingenuos ad maiorem honoris gradum peruenire, & de ſuo in eminentiorem ordinem inferi: at eo pacto diſtinctio ordinum palam eſt; nec in vnum omnes truduntur & concluduntur ſtabulum. Cui vix obeſt, gradum honoratiorem non indicare, aut ponere altiorem ordinem, ſed publicorum munerum ornamenta, & ætatem annis meritisque grauem non nihil dignationis Francos inter effeciſſe. Extremum namque iterum impugnabit nemo: quæſtio eſt, quibusnam talia ſint concredita munerum honorifica inſignia? Ipſe Gregorius Turonenſis in *vit. Patr. c. IX ingenuos* diſtinguit ab illis qui ſunt *nobilitate ſublimes*, & conuiuæ Domini. Idem eos, qui integris pagis ſunt præfecti, *de prima* & *nobiliori* ſuorum familia ſumtos adſeuerat: vt Anohaltum taceam, quem anonymus vitæ S. Agili Abbatis ſcriptor *nobiliſſimis natalibus oriundum* prædicat, Regis Childeberti conuiuam ac conſiliarium. Nec ſcio, annon huc trahi queat Pauli Warnefridi de *geſtis Longobardorum lib. 1. cap. 21.* memorabilis locus: *omnes* autem ADELINGI fuerunt; ſic enim apud eos *nobilis* quædam *proſapia* vocatur. Paulus de Francis loquitur, itemque de nobili proſapia. Ne dicas iterato, Valeſium non repugnare, tales conuiuas & conſiliarios fuiſſe nobiles, meritis ac virtutis gloria florentes: occurrunt enim hic nobilitate ſublimis, nobiliſſimis natalibus oriundus, oppoſitus ingenue nato. Ortu vero nobi-

Digitized by Google

nobilis & meritis ac dignitate nobilis haud dubie differunt. Quamobrem hoc teneamus, ortu nobiles, seu nobilitate sublimes istos esse dictos, quorum maiores multis essent virtutis ac gloriæ documentis noti. Ipse Remigius Clodoueum, ex tali genere & stirpe excellentissima cretum, ante signa ire propterea suosque animare ad fortia facta commemorat. Nec inde tamen consequitur, promiscue admissos omnes ad locum inter summates capessendum, quibus non deerat nobilitatis apex. Lubenter enim permitto, seniorum rationem esse habitam, & clericos laicosque nobiles in maiores minoresque natu videri diuisos: ingenuos autem seniores omnes fuisse *Drudos*, Baronesque credendum non est. Barones quippe viri illustres erant, seniores & iuniores. Ex quo vsu venit, vt quoque procerum primatumque filii Barones appellarentur, sicuti *Albo* vetus auctor in expositione constitutionum Ottonis Imperatoris dudum vidit. Hic enim procerum filios insigniri Barones tradit; & aliunde, nempe e Turonensi ac Fredegario constat, ipsos optimates & *Drudos* simili elogio fuisse mactos. Quod abunde probat, Baronis seu Faronis (*) nomen prosapiæ antiquioris indicem extitisse: cuius qui essent participes, domini habebantur, vti ceteri *caballariorum* & *domicellorum*, *Heringorum* titulis clarebant. Id non nescio, progressu temporis Baronis διάγμα stabili magis ratione primo ordini adhæsisse; cum initio

(*) *Farones*, inquit Theodericus Ruinartus in not. ad Fredegarii Scholastici Chronicon p. 621. *dicti sunt, quod e nobili FARA (BARA) editi sint. Fari enim generationes sunt, seu lineæ, vt habet lex Longobard. lib. III. tit. 14.*

initio & apud eos cum maxime, qui ſtili curialis non erant periti, ea vox laxius adhiberetur, & quemcunque haud raro virum ſignaret. Qui mos ſcribendi parum ſane, vel admodum nihil nocebit Baronum prærogatiuis. Perinde enim eſt, ac ſi legas, nobilis inſigniri titulo, qui equites duntaxat ſunt: cum olim non niſi duces, comites id ſibi nominis fere exiſtimauerint proprium.

§. VIII.

Quibus, niſi perſuadeant priora, addas, precor, mirum fore, ſi in hoc ſolum Franci a Germanorum & ciuium ſuorum moribus diſſediſſent, ingenuos videlicet nobilesque in vnam claſſem concludentes; cum in ceteris amiciſſime concordent. Saltem hoc Abbas VERTOTVS peculiari & docta diſſertatione demonſtratum dedit, quam *hiſtoriæ Academiæ inſcriptionum* nuperrime inſeruit *Bozeus Tom. II.* qui illuſtri huic ſocietati ab epiſtolis eſt; nec deprehendi, aliud eum atque diuerſum de Francorum ordinibus obſeruaſſe. Ruinartus vero in *præfatione* ad Turonenſem haud obſcure innuit; non diſplicere ſibi repugnantem Valeſio ſententiam.

§. IX.

Verum tamen ſat eſt, apparere hinc, ſtirpis nobilitatem apud Teutones omni æuo fuiſſe ſpectatam: nihilque de imaginum iure in noſtro Francorumque regno animaduerti. Nec eſt negandum, magis hoc inſtitutum conuenire ſtatui rei Romanæ, vbi plebs incipiebat aliquando dominari, ſolos ferre patricios dedignata tam honoratos tamque magnos; quam Francorum moribus Regem habentium. Hinc, principibus Romæ ortis & ad culmen potentiæ ſublatis, neceſſario euenit, vt paullatim illa imaginaria nobilitas imminueretur; do-

nec, ſimulacris liberæ ciuitatis prorſus extinctis, fere euaneſcerent vniuerſa & noua vocabula, noui tituli excogitarentur; patriciusque ſanguinis magni inciperet haberi: nemine interea, niſi ſenatu Romæ agente veteres vmbras fumuſasque picturas ſectante: cuius me admonuiſſe rei *Antonium Vaccam* ſupra iam teſtatus.

§. X.

Vnde factum, vt in patria noſtra nemo ad militiam, nemo ad munera publica adſpiraret, vel adſpirare poſſet, præter ingenuos & illuſtres; quorum hi regni officia cum dignitate coniuncta adminiſtrabant, iſti ſeruitiis regno exhibendis operam dabant. Neque enim eſt demonſtrandum multis, quia res nota ſatis, totam inde nobilitatem in milites maiores & minores eſſe diſtributam. Eſt locus Wipponis ad manus, quem piget nunc quidem exſcribere, quum breuiter & ſtricte exequi omnia ſedeat nobis. Illos DOMINOS appellabant &, poſtquam ſummos magiſtratus adepti, PRINCIPES; hos EQVITES, DOMICELLOS & MINISTERIALES regni. Primi per excellentiam nobiles cluebant: quin immo ipſe Rex nobiliſſimus, nobilis audiebat: quia ab hoc fonte in omnes deriuari nobilitas poterat & ipſe etiam ex regni nobiliſſimis ſolebat deligi: milites interea omnes, Rex, Duces, Palatini, Marchiones, Comites, Domini, Equites, domicelli, famuli. Quo factum, vt tota nobilitas clypeorum notis diſtingueretur: de quibus clypeis (Heerſchilden) nunc non eſt dicendi locus: quamuis haberem varia lectu non indigna, inprimis de ſcutorum clypeorumque differentia.

§. XI.

Plus attentionis meretur, nec clericis defuiſſe ſtirpem

pem, vtpote in ſpem ſuffragii in publicis imperii conuentibus ferendi erectis. Quare ſapientiores male habuit merito, Ludouicum pium a veteri more deſciſcentem homines caligarios & obſcuros ad ſumma eccleſiæ munera extuliſſe. Thegani locum alibi dedit *Praſes*, variaque in hanc rem collegit Gundlingianorum *parte XI.*

§. XII.

Cui indignitati vt obſtrueretur via, in multis, ac præcipue maioribus, inualuit eccleſiis, vt recipiendi octo maiorum paria oſtenderent: quorum deficiente vno ferebant repulſam. Rogo te Lector, ne pædagogum & morum cenſorem hoc loco agas faſtidioſum, & humanæ naturæ ſimilem conditionem vrgeas, & vitam fragilem, calamitoſam, variis miſeriis, anxietatibus, lacrymis intermiſtam nobilium Germanorum ſuperbiæ opponas. Quidquid hic factum, ad Romani pontificis eiusque aſſeclarum conatus reprimendos eſt factum, partim, ne externus epiſcopus nobis obtruderet homines abiectos, Romanæ rei ſtudioſiſſimos, peregrinos ac Italos, partim ne imperii conuentus, in quibus a prima regni origine ſacerdotes ſumma auctoritate polluere, nouis & contemptis homuncionibus replerentur, aut etiam ſerui opprimerent nobiles & priores dominos, iſtique vetera odiſſent patriæ inſtituta, & doloſis Papæ conſiliis exequendis auxiliares manus porrigerent. Hic enim vnice id videbatur agere, vt diuitiis Regum, nobiliumque ad ſe tractis, eosdem ſibi ſtipendiarios redderet, & ad paupertatem redactis iterum aliquid æris largiretur, erogandum ab eccleſia; ſicque illi denarios a S. Petro magna reuerentia acciperent, quibus variis arti-

Digitized by Google

bus, inter ſuperſtitioſa murmura atque imaginariis ignis terrores, ſolerter olim ſunt emuncti.

§. XIII.

Ad quod deuitandum malum aliquid ſane in contrarium erat moliendum ac excogitandum, poſtquam ſemel placuit; vt ſacerdotes in Germania ad ſummam rerum conſilia conferrent ſua, & in Romano imperio cum Rege ac Cæſare, aliisque primariis viris dominarentur. Qua re vſu venit, vt perdifficile ſane eſſet, mentiri nobilitatem, & nouos occultare colores, vbi per tot ætates ac generationes genus foret probandum ampliſſimum. Eſſe enim id arduum perquam, iam A. Perſius Flaccus vidit, Poeta ſeuerus & Stoicæ acerbitatis homo *Sat. VI. v. 7.*

- - Quare ex me, quis mihi quartus
Sit pater, haud prompte, dicam tamen; adde etiam vnum,
Vnum etiam, terræ eſt iam filius.

Atque eo vero pacto & Italis Langobardisque, quorum non eſt terſa adeo nobilitas, feneſtra occludebantur, ne Germanorum bonis fruerentur, & plebeiis quoque aditus videbatur obſtructus, ne in ciuitatem omnium nobiliſſimam ſeruilis ſanguis ſeſe infunderet, & inprimis peregrini homines tyrannica pontificis conſilia cum eminentium virorum damno & interitu promouerent.

§. XIV.

Sicuti vero, quod de Italorum familiis dictum, a veritate alienum non eſt; ita leui negotio probatur. Appoſite enim Guntherus in Ligurino *edit. Reub. p. 305.*

Vtque ſuis omnem depellere finibus hoſtem
Poſſit & armorum patriam virtute tueri,

Quot

Quos libet ex humili vulgo, quod GALLIA fœdum
Iudicat, accingi gladio concedit equeſtri.

Per Galliam intelligi Franciam Teutonum nemo ambigit, qui vel Guntherum, vel alios eius generis ſcriptores cum cura legit.

§. XV.

Quamobrem ſemper ſum miratus, voluiſſe Iureconſultos pleroſque nobilitatem Germanicam effingere ad doctrinam, quæ de Vaſallorum ordinibus in feudorum vſibus inuenitur; cum tamen leuis duntaxat ſimilitudo occurrat, multaque in ceteris diſtantia differitaſque, vt cum Lucretio loquar, obſeruetur. Permanauit is, quantum coniicio, error ex ignorantia nominum, quæ ſine veterum annalium fide, ſine inſtrumentorum publicorum ope, ſoli ingenio puerilibuſque opinionibus innixi exponere conantur. Hinc neſciunt prorſus, quomodo Duces, Comites, Barones dicantur CAPITANEI: quid? quod perſuadent ſibi plerique, ferre eos capitaneorum nomen, quod ſint militiæ dediti, plane vt nos hodie Tribunos militum capitaneos appellamus, *(Capitains)* At lepidiſſime falluntur omnes. Capitanei ſunt, qui beneficia ſua teneant *in capite*, vt eſt in conſtitutionibus Siculis, vel a capite, hoc eſt, a Rege, nullo interueniente medio. Ex quo eſt, quod Comites, Barones, Marchiones ſint vtique capitanei, quia Regi ἀμέσως feuda ſua debent: vtut vaſalli interea omnes. Ceteri vero, qui ſunt vaſallorum vaſſi, VALVASSORES audiunt, ſyllabis ad pronunciandum difficilibus eliſis. Hi & dominis ſuis iurabant & Regi, dicti haud raro nobiles atque incolæ oppidi alicuius, caſtelli, ſeu burgi, aliis iterum conferentes manſos fundoſque, vt

Iacobus Sirmondus in not. ad lib. II. Godefridi Vindocinenſis permultos iam ante annos docuit. VALVASSINI vero minimi vaſalli ſunt, quod vocula diminuens clare indicat, qui partim a capitaneis, partim a valuaſſoribus feuda accipientes ſua alios ſub ſe non habebant beneficiarios, quia ipſi erant vaſalli minimi, & velut *indiuiduum* in Logica ſcholaſtica, ſub quo collocari nihil amplius poteſt: in hoc propterea a valuaſſoribus iterum diuerſi. Experiatur nunc aliquis, vtrum, poſita hac explicatione, ad nobilitatem noſtratem maiorem, vel minorem rite cognoſcendam inde aliquid ſperari opis poſſit? Hoc namque modo etiam nobiles, quos *immediatos* appellamus, capitanei erunt, ſi quidem nemini, niſi Imperatori imperioque, ſint obnoxii. Tota, ſi qua eſt, ſimilitudo eo redit, Capitaneos, Valuaſſores, Valuaſſinosque omnes eſſe milites, & valuaſſores nobilibus mediis, qui ſub Ducibus, Marchionibus, Comitibus agunt, quadantenus videri conſentaneos: vtut hi apud nos conſueta ratione in agris viuunt, illi autem ciuitates incoluere, portas, turres, mœnia cuſtodientes, ne *plebs* aditum obſtruere regibus, aut capitaneos regum vicarios ciuitate excludere inſolenter auderet. Valuaſſini vero tantum abeſt, vt nobiles & ingenui fuerint omnes; etiam plebeii, quod Francia fœdum exiſtimauerat, magno inter eos numero comparebant. Quæ res efficit, ut fruſtra egiſſe credam omnes, qui hauſtam apud Langobardos doctrinam patriis accommodare moribus, eamque ad noſtrorum nobilium contendere ordines ſategerunt. Si qui vero ſunt, qui de expoſitione, quam de capitaneis, valuaſſoribus & valuaſſinis in medium tulimus, ſubdubitent, eos ad Petri de Marca *Hiſtoriam Bearnia*

item-

itemque *Marcam Hiſpanicam* Vincentiique Borghinii *diſſertationes* Italica lingua ſcriptas & Iuſti Fontanini libellum *delle maſnate* læti lubentesque ablegamus, vbi probationum copia: quamuis & nos nonnulla reddidimus clariora.

§. XVI.

Ceterum caue perſuadeas tibi, ſic veterem nobilitatem per omnes ætates fuiſſe ſeruatam, nullum vt diſpar genus admiſſum. Conſtat enim, quam ſit illa partim internecinis & domeſticis ſeditionibus, partim externis bellis expeditionibusque in terram ſanctam exhauſta, ita, vt turbidis & afflictis rebus vel pereundum fuiſſet nationi, vel adſumendi ex libertinis, qui adiumento forent reliquis. Atque obſeruat Leibnitius, Vir clariſſimus, *in Præfat. ad Tom. II. R. B.* villicos ſæpe æquis armisque debuiſſe donari, ac donatos reapſe, ne Epiſcopi & Saxoniæ Principes Normannis atque Slauis inprimis impares exiſterent: donec tandem iſtud magnificum nobilitatis nomen in bellis penitus obſoleſceret, incolæ, ciues, agricolæ in equitum turmis promiſcue compararent, & mercenariæ militiæ late relinqueretur locus: cum antea pauci ſtipendium acciperent, nec plebi, niſi in peditatu merendi copia eſſet. Nec ambigendum, quin Sigismundi Imperatoris æuo, occaſione Huſſiticorum motuum, omnia tandem ſint turbata & permixta: Balbino, Dattio aliisque viris præſtantiſſimis id adnotantibus.

§. XVII.

Ad quod cum accederet Imperatorum & Principum immodica liberalitas ac mercatores reſciſcerent, illuſtre nomen pecunia acquiri, mirum, quam affluxerint homi-

Digitized by Google

homines obſcuri, & ad altiſſimum, medium infimumque nobilitatis gradum adſpirauerint cateruatim. Quod in cauſſa erat, quare homines antiqua nobilitate ac fide deſpicerent nouos, & omni ſibi conſulerent modo, ne homines heri vel nudius tertius nobilitati initiati & allium atque papauer olentes in eandem ſecum ſocietatem compingerentur. Quod inprimis ſæculo XII. vſu venit, quam ludi ſolennes equeſtres initium caperent, in quibus familiæ claritas, & ſanguinis antiqui gloria omni ſtudio indagabatur; ne, quibus nulla generoſæ guttæ hæreditas, cum iis, quibus amplum iam dignitatis patrimonium, de palma virtutisque bellicæ præmiis certarent. Poſſem hanc in rem, quæ tam Saxonico, quam Allemannico iure ſunt ſtatuta, afferre largiter; niſi ſatis mihi foret, extremis digitis tetigiſſe talia, alio loco ac tempore plenius forte excutienda.

§. XVIII.

Itaque de diplomatica nobilitate ſuperſedeo dicere; cum nemini hæreat dubium, ſub principatu homines eſſe calculis ſimiles, quibus in exponendis rationibus vtimur. Eligunt in excelſo poſiti togatos, doctos, ſacerdotes, ſegregant viros militares, isque nobilis, nobiliorque, nobiliſſimus eſt, quem illi volunt, ſtultus ſit, an ſapiens, virtute præditus, an ſecus: honorant, quem putant honore dignum: Dii illis iudicium dederunt, ceteris obſequii gloria eſt relicta: ſed inualuit tamen, vt diplomate literisque facti nobiles vltimum locum occupent, donec & eorum poſteris ſtemmatum illigatæ texturæ obueniant & noui colores ſitu obſeſſi eum acquirant ſpeciem, ne quis ex ſe natus videatur amplius.

CAP.

Digitized by Google

CAP. III.

COMPARATIO ROMANI GERMANICIQVE IVRIS RESPECTV NOBILITATIS MATERNAE, SEV QVAE EST A VENTRE.

§. I.

ROmanos feminas habuisse patricias & nobiles, & principum beneficio nobilitatas, partim extra dubium positum, partim a nobis est sufficienter demonstratum. De Germanis res itidem nota: & vt apud illos equestris & senatorius ordo distincti, itemque dictatoria, censoria, consularis, prætoria nobilitas gradu discreta; ita apud hos domini & domicelli, dominæ & domicellæ, dames & demoiselles, Frauen & Fräulein, Edle Knechte & Edle Mägde stirpe nobiles & litteris imperialibus nobilitatæ occurrunt: vtut ratio denominationis, & principia, quibus vtrique sunt vsi, haud parum videantur diuersa.

§. II.

Quamdiu enim in Romana republica ἄριστοι rerum potiebantur, summa illi ope sueuerunt niti, ne cum plebeiorum sanguine miscerentur patricii. Ipsæ leges XII. Tab. aut potius decemuiri cauebant: *patricii cum plebeiis connubia ne iungunto.* Putabant enim, eius generis commixtionem atque affinitatem tollere existimationem suam, vel saltem minuere, sicque copiam non defuturam plebeiis, vt reipublicæ fierent participes. Atque hæc illa est colluuio gentium, & perturbatio auspiciorum publicorum priuatorumque, quam patres

apud Liuium *lib. IV. c. 6.* popularia matrimonia pronuntiabant afferre, *ne quid finceri, ne quid incontaminati fit, vt discrimine omni sublato, nec se quisquam, nec suos nouerit; quam enim aliam vim connubia promiscua habere, nisi vt ferarum prope ritu vulgentur concubitus plebis patrumque, vt qui natus sit ignoret, cuius sanguinis, quorum sacrorum sit, dimidius plebis, ne secum quidem ipse concors?* Eo igitur tempore ratum erat, talem enuptam non posse generare patricium, aut itidem patriciam, vtut nuptam viro honesto & ingenuo; sed qui tamen patriciæ gentis non esset; eoque relinquitur, vt amiserit illam præstantiam stirpis, nec communicauerit cum marito, nec cum liberis ab eo ortis; sed vti illa plebeia effecta sordes contraxerat; ita quod ex illa genitum plebeium videbatur vtique.

§. III.

At cum Canuleius tribunus plebis contraria rogatione, vt est itidem apud Liuium *lib. IV. cap. 6.* sustuliſſet istam legem, nec, præter patricios, ceteri omnes vulgus essent, sine gratia, sine auctoritate; & plebs interea adipiscereturgentem, omniaque quæ erant patriciorum, vt magistratus, sacerdotia, ordines, imperia, triumphos communia acciperent, tum sane plebeii ducebant patricias, hæque nubebant sæpe plebeiis, plebeiæque iterum nobilibus ob publicorum munerum administrationem in auctoritate constitutis. Qua occasione frequenter quæsitum, an plebeia vxor nobilis? an patricii ac senatoris filia, vel vxor plebeio copulata nobilitatem amittat? aut an hunc quoque nobilitet?

§. IV.

Et certum est, patriciam sic nuptam plebeio, sed magi-

magiſtratus inſignibus ornato, non amiſiſſe genus ſuum: faciebat enim curulis mariti honor, vt irrideri a ſui æqualibus nequiret. Nec enim, ſublata hac parte XII. Tab. lege, a boue illa ad aſinos tranſcendebat: quin Stolonis vxor tam erat ſpectata, atque altera ſoror patricii ſanguinis viro Sulpicio iuncta, poſteaquam is, Floro *lib. I. cap. 26.* teſte, honorum magiſtratuumque conſortium, quamuis inuito ſenatu, extorſerat. Non equidem inſcius ſum, etiam poſt iſtam rogationem Canuleii, Virginiam Auli filiam patriciam matronas, quod e patribus enupſiſſet, Volumniumque conſulem, maritum haberet, ſacris arcuiſſe. Sed auctor eſt idem, quem laudauimus, Liuius, *Lib. X cap. 23. gloriatam eam ſe Viri, bonorumue eius ac rerum geſtarum non pœnitere: aramque PVDICITIÆ plebeia exſtruiſſe* oppoſitam primum aræ patriciæ, poſtea eodem ritu, atque illa antiquior, cultam. Quo haud dubie dulciſſimus alluſit Propertius lib. II. Eleg. V. v. 17.

Templa pudicitiæ quid opus ſtatuiſſe puellis,
Si cuius nuptæ quidlibet eſſe licet.

Non inargute coniicit Ianus Brokhuyſen pro *nuptæ* legendum *nurui*, quia nurus poetis omnis mulier dicitur; ſoretque ſenſus; quid proſunt aræ dicatæ pudicitiæ, ſi cuiuis feminæ, tam patriciæ, quam plebeiæ, quidlibet eſſe liceret, puta, vt vel eſſet caſta, vel impudica.

§. V.

Igitur patricii generis femina nobili elocata, vti ſuum tuebatur generis ſplendorem; ita ſimul nobilitatis particeps fiebat, quam per longam imaginum ſeriem oſtentabat maritus. Atque hinc potiſſimum eſt, quod multi ex primariis viris materno etiam genere, ſiqui-

dem ſplendidum illud & illuſtre eſſet, gloriarentur. Ipſe Cæſar, quum auiam haberet Marciam, illius non minus, quam auiti, vel paterni generis mentionem iniicit: *Amita*, inquit apud Suetonium *cap. VI. mea maternum genus ab Regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus coniunctum eſt: Nam ab Anco Marcio Marcii ſunt Reges, quo nomine fuit mater; a Venere Iulii, cuius gentis familia eſt noſtro. Eſt ergo in genere & ſanctitas Regum, qui plurimum inter homines pollent, & ceremonia deorum, quorum ipſi in poteſtate ſunt reges.* Et adfert Iacobus Perizonius *cap. III. Animaduerſ. hiſtoric. p. 156.* aliquot exempla, in quibus Viri clariſſimi, paternum ac maternum genus coniunxerunt. Nec dubium, quin pari more Galba apud Tacitum *lib I. hiſt. cap. 15.* ad Piſonem, quem adoptauerat: *Tibi inſigne, SVLPICIÆ ac LVTATIÆ decora nobilitati tuæ adieciſſe.*

§. VI.

Quæ res male a nonnullis accepta fecit, vt ſolum maternum nobilitaſſe genus autumarent. Quod non eſt dimittendum ſine cenſura. Quanquam enim Romani oſtentationis gratia auias matresque nominabant earumque ſe genere efferebant aliquando; non eſt tamen credendum, aut dicendum ſtatim, nobilitaſſe ventrem. Neque enim, quum Patricii tenebant primas, hoc fieri potuit; neque, quum Decemuirorum lex ſacrata lege, aut plebis eſt ſublata ſcito. Non primum, quia, quæ enupſit a patribus, non amplius erat patricia; non poſtremum, quia imaginum ius haud quaquam largiebatur matrimonium, ſed geſti honores. Solius vxoris natales nihil efficiebant, quia hæc in Viri domum, ſacra, auſpicia, familiam tranſibat. Si is habebat gentem & plenam imaginibus domum, ac mulier, quæ conueniebat

niebat in manum, non erat ignobilior; ampla ſane oſtentationis aderat materia, & præconii copioſioris occaſio; ſin minus, actum videbatur de nobilitate vxoris, tum ea, quæ eſt ex ſtirpe, tum quæ ex honoribus. Vtrumque Vlpianus clare indicat *l. 8. ff. de Senatoribus: FEMINÆ nuptæ clariſſimis perſonis, clariſſimarum perſonarum appellatione continentur. Clariſſimarum feminarum nomine, ſenatorum filiæ, niſi quæ viros clariſſimos ſortitæ ſunt, non habentur. Feminis enim dignitatem clariſſimam mariti tribuunt: parentes vero, donec plebeii nuptiis fuerint copulatæ. Tamdiu igitur clariſſima femina erit, quamdiu Senatori nupta eſt, vel clariſſimo, aut ſeparata ab eo, aliiinferioris dignitatis non nupſit.*

§. VII.

Vera prioris effectus cauſſa non eſt, *quod nulla apud Romanos dignitas vere gentilia:* nam falſum hoc quadantenus, ſi conſideres ariſtocratica rei Romanæ tempora, & patricios patriciasque oculis ac mente complectaris. Id genus mulier etiam ſui cauſſa habebat aliquid præſtantiæ. Quos Romulus aliique legerunt & cooptarunt ad patriciatum, eos cum omni poſteritate, totaque gente & familia cooptarunt; eratque hoc nomen haud vanum nobiliſſimæ ſtirpis indicium, vt recte concludit acutiſſimus Guilielmus Maranus *ad tit. ff. de Senatoribus.* Quare qui rationem cupit ſolidiorem, ſacra communia, & diuini, humanique iuris conſortium, κοινωνίαν παντὸς τοῦ βίου circumſpiciat, quam Caia Caio, acceptam ferebat, non hic ab illa accipiebat. Nam cum ſit *hoc natura commune animantium, vt habeant libidinem procreandi, prima ſocietas* (verba Ciceronis agnoſce *lib. I. de offic. cap. 17.*) *in ipſo eſt coniugio, proxima in liberis, deinde VNA DOMVS, communia omnia.* Ex quo apparet, poſt in domum dedu-

ctionem vxorem matrisfamilias nomen habuisse, eamque, quæ vocatur, ac laudatur indiuidua vitæ societas, originem sumsisse. Domus vero erat mariti: ad hanc illa transibat cum tota familia, si quam habebat. Atque vnam, *inquit*, Demea Terentianus Adelph. *Act. V. Scen. VI.*

- - - maceriam iube dirui
Quantum potest, hac transfer: vnam fac domum:
Traduce & matrem & familiam omnem ad nos.

Quæ verba tanto libentius excito, quanto mihi constat certius, patefieri hinc, sponsam in nuptiis, quæ solenniter contrahebantur, exspectasse aliquandiu in hortis, separatamque diætam occupasse, donec, diruta maceria, plenis illa passibus in domum mariti transferretur, ac honore maritali aucta ex sperata vxor tandem lectissima fieret. Habet aliquid huius rei simile *l. 66. §. 1. ff. de donat. inter V. & Vx.* quæ est Mutii Scæuolæ, obscura plerisque visa, sed ita illustrata a Petro Perrenonio *animadversionum & variarum lectionum lib. II. cap. 6.* vt se ipsam imposterum vindicet ab emendatione.

§. VIII.

In hanc domum, cum senatorum, quos clarissimorum nomine Octauius Augustus insigniri præcepit, coniuges, deducerentur, cuiuscunque etiam generis essent, clarissimarum personarum appellationem accipiebant: dummodo ne libertinam ducerent, aut cum illa, quæ ipsa, cuiusue parentes ludicram artem fecissent, aut murilegulæ essent, matrimonii fœdus inirent: quod Iustinianus benigniore præcepto, immo iam Iustinus decessor, emolliuit, ac tandem sustulit, luculentius hoc ostendente Præside in *Gundlingianis part. X. dissert. de Contubernio seruorum §. 21.*

§. IX.

§. IX.

At quæ ex parentum domo in inferioris conditionis hominis denupſit, ea in feminis clariſſimis amplius numerari non poterat; cum in obſcura domo, vbi nunc ei agendum, nihil clarum inueniatur; æquumque omnino ſit, vt, quæ mulier generis ſplendorem vtilitati ex nuptiis cum plebeio prætulit, ſui etiam mariti conditione teneatur, rationes ſic ſubducentibus Valentiniano & Valente *l. 3. de Murilegulis & Gynæciariis.* Ceterum id monemus non eandem ſemper mentem ſtetiſſe Imperatoribus ſumma imis, atque ima ſummis haud raro miſcentibus, vti elucet ex *lib. X. Cod. Theodoſiani* variisque hanc in rem latis legibus, rationibus ſæpe peculiaribus innitentibus, quas ſigillatim, nec infeliciter euoluit Iacobus Gothofredus, Vir ſummus.

§. X.

Et addimus, nos illa Valentiniani ſenioris ac Valentis lege, ob rationem in ea generatim indicatam, duntaxat vti: quandoquidem ea non agit abſciſſe de feminis nobilibus, ſed ingenuis, quas inter haud exiguam inueniri differentiam etiam dupondiis notum eſt. Cui accedit, *Gynæciarios* mancipiorum genus fuiſſe, legemque Valentiniani haud obſcure Senatus conſultum reſpicere Claudianum, quia denunciationis ſolennis mentionem facit, de qua varia adtulit Præſes *Gundlingianorum l. c.* Ea propter forte Licinius ob Chriſti nomen multos γυναικείοις ἢ λινυφίοις addixit, memorante Sozomeno *Hiſt. Eccleſ. lib. I. cap. 8.* vt taceam, quæ Cangius in voce *Gynæceum* collegit huc inprimis facientia.

§. XI.

Enim vero illepidum prorſus videtur, corradere omnia

omnia, quum de nobilitate generis sermo est, quæ de seruis & ingenuis in Digestis, Codice ac Nouellis habentur. Est hæc confusionis prima materia, quam non deuitant, qui rei Romanæ peritia leuiter solum tincti sunt, temulentis similes, qui quoduis stramentum prehendunt, ne cadant, vbi neque pes neque manus officium suum facere amplius potest. Quem in censum Sanchium, Caranzam, Draconem referas cum sexcentis aliis, vtut magnifice buccas inflantibus.

§. XII.

Hoc magis dignum quæri, quid sit Vlpiano *in l. 8. ff. de Senatoribus*, *SENATORI NVPTAM ESSE, VEL CLARISSIMO?* Clarissimus enim & Senator non hic synonima sunt: quippe particula *vel* disiunctionem arguit. Et suboluit nonnihil G. Pancirollo *in variis Lectionibus*. Erant enim Alexandri Seueri ætate, qua vixit Vlpianus, etiam senatores, qui vt præfecti Prætorio; ita simul clarissimi cum aliis maioribus magistratibus appellabantur: quamlibet in senatu non essent, sed, magistratu deposito, ingredi demum consueto senatum more possent. Verum Alexander Seuerus prodente id ad posteritatem Ælio Lampridio *cap. 21.* omnia mutans, *Præfectis prætorio suis senatoriam addidit dignitatem, vt viri clarissimi & essent & dicerentur: quod antea vel raro fuerat, vel omnino non fuerat: eo vsque, vt si quis Imperatorum successorem præfecto prætorii dare vellet; laticlauiam eidem per libertum submitteret, vt in multorum vita Marius Maximus dixit. Alexander autem idcirco senatores esse voluit præfectos prætorii, ne quis non senator de Romano senatore iudicaret.*

§. XIII.

Quæ igitur feminæ talibus non essent nuptæ, aut, si fuis-

fuiſſent, ad alium inferioris gradus poſtea diuerterent, eique connubio iungerentur, nomen ſane *clariſſimarum* amittebant. Non puto, me erraturum, ſi dixerim, pro enuptis quoque, ſeu denuptis habitas, quæ in equeſtris Viri manus conueniſſent: *Equites*, inquit Valentinianus, *Romani, ſecundum gradum poſt clariſſimatus dignitatem obtinent. l. 1. C. de Equeſtri dignitate.* Etſi enim non neſcio, ante Valentinianum ſeniorem, tertium gradum equites habuiſſe, ita vt primi eſſent ſenatores, ſecundi perfectiſſimi, tertii equites; conſtat tamen, hunc Principem, dignitatem equeſtrem ſenatoriæ, ſeu clariſſimorum iterum proximam feciſſe, vti fuit ab antiquo, quæ ſub Conſtantino M. paullatim eſt deminuto. Demonſtrat hoc pluribus Iacobus Gothofredus *lib. VI. C. Th. tit. 36. l. vn.* cuius ſcrinia non compilamus. Quod nos tuemur, inde palam fit, quod Vlpianus clariſſimorum ſolum mentionem infert, adiecturus ſine dubio de equitibus aliquid, ſi nomen *clariſſimarum*, equitum vxores ſeruaſſent. Cui opinioni haud parum opitulatur illa apud Martialem Gellia equiti nubere recuſans, vtut Poeta falſe deridet eam pro more lib. V. epigr. XVII.

Dum proauos, atauosque refers & nomina magna
Dum tibi noſter EQVES ſordida conditio eſt:
Dum te poſſe negas, niſi lato, Gellia, clauo
Nubere: nupſiſti, Gellia, *CISTIFERO.*

Quid autem fuerit *ciſtifer*, apte explicat ad hunc locum Raderus; quamuis antiqui Codices nonnulli *Ciſtophoro* legant, vt me docuit Hieronymus Boſſius Ticinenſis *de Senatorum lato clauo ſyntagmat. XIV.* ſed dubito, num ſit iuſta lectio. Ciſtophorus nummi genus eſt, qui pro ectypo habet ciſtam myſticam, qualem multi olim in Aſia

populi signabant. Hadrianus Turnebus aliter; ita dictum nummum opinatus, quia percussus esset forma cistam ferentis, hoc est *cistigeri*. Sed non fit verisimile, ad vnum omnes eius generis nummos periisse: neque enim vllus visitur, aut visus & descriptus inuenitur vsquam. Quam CVPERI, quam adtulimus, coniectura placet *obseru. lib. IV. cap. 16.* Vnum locum e Catullo apponimus carm. LXI. v. 259.

Pars obscura cauis celebrabant orgia cistis,
Orgia, quæ frustra cupiunt audire profani.

Erant hæ cistæ canistra non magna, capite gestari solita. Quod ἐν παρόδῳ.

§. XIV.

Magis ad scopum nostrum pertinet, nobilitatis, aut gradus vtique iacturam fecisse eiusmodi feminas denubentes in inferiorem familiam, nisi Cæsarum auctoritate, priuilegio, aut codicillis acciperent senatorii ordinis ornamenta. Exempla & leges indicauimus supra cap. I. §. XVIII. vnde hæc exceptio firmatur.

§. XV.

Sed quid audio? *Feminis Ilienſibus, Delphis, Ponticis id iure præcipuo indultum, vt liberos ſuos poſſent nobilitare. Hoc legem 1. ff. ſ. 2.* ad municipalem & de incolis *affirmare*, cuius *ſit Vlpianus auctor: qui ex duobus igitur*, inquit, *Campanis parentibus natus eſt, Campanus eſt. Sed ſi ex patre Campano, matre Puteolana, æque municeps Campanus eſt, niſi forte priuilegio aliquo materna origo cenſeatur: tunc enim materna originis erit municeps. Vt puta Ilienſibus conceſſum eſt, vt qui matre Ilienſi eſt, ſit eorum municeps. Etiam Delphis hoc tributum & conſeruatum eſt. Celſus etiam refert, Ponticis ex beneficio Pompeii magni competere, vt qui Pontica matre natus eſſet*

Digitized by Google

esset, Ponticus esset: quod beneficium ad vulgo quæsitos solos pertinere quidam putant: quorum sententiam Celsus non probat: neque enim debuisse caveri, vt vulgo quæsitus matris conditionem sequeretur: quam enim aliam originem hic habet? Sed ad eos, qui ex diuersorum ciuitatium parentibus orirentur. At citius in Catilinæ domo M. Tullium, quam hac in lege nobilitantem me inuenturum ac visurum ventrem speraſſem. An municipem fieri est nobilem fieri? Qui his καταχρηστικῶς dicitur municeps, suæ ciuitatis ciuis est. Quare primaria in lege quæstio vertitur: cuius sit municipii ciuis, qui patre ortus Campano, matre aliunde originem trahente? Et patris conditionem spectari Vlpianus respondet: nisi materna origo munita priuilegio, hoc est, nisi ciuitati peculiariter tributum, vt illa haberetur pro ciuitate originaria; etiamsi sola mater ibi est nata atque educta: quales sunt Ilium, Delphi, Pontica. Igitur hoc tantum consequitur, vt is, qui matre natus est Ilienſi, sit Ilienſis, quantumuis pater foret Campanus. Aliud nihil hac in lege continetur: de nobilitate ne verbulum quidem occurrit; sed soli Doctores, qui, vt multa & varia dixisse videantur, quæstiones hic inconcinnas subnexuere, ac ventis fabriculosæ, quam pragmaticam vocant, scientiæ agitati, de nobilitate matris malæ cohærentia inspexerunt: quorum morem, vti facimus flocci, ita etiam eorum consectiones non existimamus maioris. Dixissent nonnihil, si de dignitate & honoribus gestis in municipiis aliquid adtulissent, vtpote quos etiam Senatores Romani, quid? quod Imperatores retinebant. Ita enim Hermogenianus *l. 23. ff. ad Municipal. Municeps esse desinit, Senatoriam adeptus dignitatem, quantum ad munera, quantum vero ad honorem, retinere creditur.* Sed

Digitized by Google

vereor, ne hoc paullo ſublimius ſit, quam vt ab omnibus intelligatur. Et intelligerent vero, ſi Spartiani Hadrianum *cap. XX* conſulerent. *In Hetruria Prætorem Imperator egit; per Latina oppida & Dictator & Ædilis, & Duumuir fuit: apud Neapolitanos Demarchus: in patria ſua Quinquennalis, & dein Adriæ Quinquennalis quaſi in alia patria.* Itaque Hadrianus Quinquennalis & Ædilis, quamuis Imperator, in patria originaria & naturali manſit: de qua vide ſis admodum ſingularia in excellentiſſimi Spanhemii *orbe Romano cap. VI.*

§. XVI.

Enim vero, quod in memorata lege Vlpianus notat, neque ad tales honores atque dignitates pertinet; neque ad mulierum nobilitatem. Solum de foro originis ſermo eſt, quod ſequuntur liberi Ilienſi, Delphica, Pontica matre procreati. Dignitates autem geſtique in municipiis honores nullam nobilitatem tribuebant: neque auditum eſt vnquam, ædilem municipalem, Duumuirum, Decurionem vere nobilem eſſe reputatum propterea, quod ipſe, quod parentes, quod maiores fuerint tali honore in municipio conueſtiti.

§. XVII.

Quare iſta materna nobilitas, quam hic ſibi fingunt Doctores, in auras vaneſcit. Quod vt liqueat, fac, Senatorem Romanum, vel Conſulem habuiſſe in matrimonio Delphicam, cuius pater fuerit in iſto municipio Archon; an filius huius conſulis non erit conſulis filius, ſed Archontis ſolum nepos? Num matrem ſequentur in omnibus, non patrem, qui forte Arpino oriundus, & conſul eſt factus Romæ, quemadmodum euenit Ciceroni? Et non putem, tam aliquem reſponſurum inficere. Quem-

Quemobrem relinquitur, vt lex Vlpiani per peram adducatur & adducta sit ad probandum, liberos nobilitari a matre. Id largimur, patriam eos originariam a matre accepisse, si hæc fuit Ilienſis, Pontica, Delphica, & Antiochena. Longum vero esset, & a nostro proposito prorsus alienum, si docere vellemus, quare & quo pacto hisce ciuitatibus id sit indultum priuilegii; de quo tamen Cuiacius te docebit in diuinis *obseruationibus*, & Dionysius Gothofredus in not. ad *b.l.* vt silentio inuoluamus Franciscum Amayam pluresque non minoris nominis Iureconsultos.

§. XVIII.

Nos interea firmiter in opinione ac thesi, quam defendimus, persistimus, & ne minimum quidem nobilitatis mulierem adiicere marito fuisque liberis confirmamur. Vnde plane ignoramus, quid in mentem venerit lepidissimo Bartolo, quidue somniauerit Iason. ille ad *l si diuortio facto 21 ff. de V.O.* hic ad *l suggest. n. 18. C. de V.S.* quando tradunt, maritum plebeii generis, si nobili genere natam duxerit, dotemque sibi, quam nullam acceperit, cauerit numeratam, de dote non numerata, inter tempora præstituta queri, vel excipere non posse. Caussam huius decisionis diuinando adsequi forte poterit nemo: adeo longe quæsita eorum sunt argumenta. Putant enim, induci hic compensationem, maritumque, si nec petat dotem, nec accipiat, nihil ea ratione donaturum coniugi nobili, quippe quæ nouis domum honoribus auxerit, eoque aliquid indulgendum nobilitati, quæ omnia pensset: neque idcirco donationem hanc prohibitam videri, quia non sit donatio inter maritum & vxorem, sed licita atque debita cum nobilitate compensatio. Verum hæc

noua ac mirabilis ſane νομοθεσία eſt, Bartolo & Iaſone digniſſima, vt qui in rebus antiquis & ad iurisprudentiam Romanam pertinentibus talpa ſæpe non ſunt oculatiores. Vbi enim didicerunt iſti gloſſarum conditores, feminam mariti domum reddere ſplendidiorem? eique aliquid adferre dignitatis? Vix enim eſt, vt marito glorioſa fuerit vnquam apud Romanos ſolius vxoris nobilitas. Hoc verum, dedecori aliquando mulierem eſſe potuiſſe Viro; ſed non potuit efficere illa vnquam, vt qui non eſſet florenti genere ſatus, vxorio ſplendore tantillum illuſtraretur. Ex quo patet, quam frigidæ & inſulſe peragant nobilitatis Romanæ fabulam cum Iaſone ſuo Bartolus, digni, qui explodantur omnium ſibilis, & expellantur ſolidioris atque elegantioris Iurisprudentiæ theatro, vbi marito domus, ſacra, penates, dignitas tribuuntur; non feminæ, viri radiis nunquam non colluſtrandæ, niſi aut manere in obſcuro, aut imminuta claritate conferre ſe in tenebras abiecte cupiat. Adde, ſi lubet, quæ habet Io. Vaudus *lib. II quæſt. 37.* Et adieciſſem ego Romanorum vxores, vbi in maritorum familias tranſierant, cenſas maritorum gentilitiis nominibus, ſi vera hæc foret Thomæ Reineſii *Synt. Inſcript. p. 42* & probata obſeruatio. Refellitur enim is innumeris mulierum exemplis, gentis ſuæ, non maritorum nomen oſtentantium.

§. XIX.

Atque ita quidem euidentibus ſignis argumentisque eſt oſtenſum, nihil in matrimonio præſidii pro mulieribus offendi, vt hæ vel nobilitent viros, vel fortunæ ſuæ bonis inſignibusq; locupletent liberos: nunc videamus, quid extra matrimonium valeant nobiles feminæ, quidue impertiant ex ſe natis. Triumphum hic canunt,

&

Digitized by Google

& fidentius incedunt, qui nobis contraeunt, ac facultatem nobilitandi matri per leges tributam expellere animo nondum sunt apti. Igitur Vlpiani philosophiam iactant; eam sibi edicunt patrocinari; huic adiiciendum calculum iubent, quando is in fragmentis *tit. V. §. 8. Connubio*, inquit, *interueniente liberi patrem sequuntur: non interueniente connubio matris conditioni accedunt. Excepto eo, qui ex peregrino & ciue Romana peregrinus nascitur. Quoniam lex Mensia ex alterutro peregrino natum deterioris parentis conditionem sequi iubet.* Et pareremus edicto, si Vlpianus præcepisset, quod volunt, nec a peregrino Prætore proficisceretur, quidquid tuentur ac dicunt. Valde enim timeo, ne iterum a baculo ad angulum argumententur, & libertatis atque ingenuitatis beneficia cum prærogatiuo nobilitatis nomine strenue confundant. Quod vt intelligatur enucleatius, faciendum est.

§. XX.

Sicuti enim Vlpianus, ceterorum Iureconsultorum more, naturalia a ciuilibus sollicite separat; ita is matrimonium ad patriæ & rei Romanæ leges exigit, vtpote in qua potiores sunt viri partes; cuiusque de conditione ipsa mulier aliquid mutuatur, ac sibi habere cupit, eiusque solem pluuiasque combibit. Quo circa fas etiam est, vt, stante & interueniente connubio, liberi tam in naturalibus, quam ciuilibus sequantur patrem, qui est caput familiæ, & de quo existimarunt veteres, quod hic solus generis auctor sit, maxime cum Diogenes & Hippon Stoici, vt est apud Censorinum, statuerent, partum ex semine viri solum procreari. Vnde satis liquet, quare patri certo tantam præcellentiam hac parte tribuerint leges & veteres Consulti.

§. XXI.

Digitized by Google

§. XXI.

Verum vbi pater nullus est, aut, quod sensu iuris perinde, incertus, neque is apparet liquido, ibi profecto per rerum naturam fieri non potest, vt ad patrem respiciatur. Quocirca sola mater restabat, quam sequantur liberi; idque Vlpianus *l. 24. ff de statu hominum* LEGI NATVRÆ adscribit. Cuius rei quæ sit vera & interior causa, non omnes intelligunt. Ego vero haud temere animum induco, Romanos naturalium liberorum vtilitates in legibus & sanctionibus suis neglexisse: fueruntque illi in ea existimatione, vt quasi diuersi generis aliquid, & prorsus in republica alienum haberentur: adeo nulla eos φιλανθρώπια ante Valentinianum & Constantinum M. nullo fere studio & affectu sunt prosecuti. Saltem Iustinianus id clare Nouella LXXXIX. innuit, neruoseque probat Guilielmus Douiatius, consiliarius in regio Tholosatum Senatu pereruditus, *Enarratione in Responsa Iurisconsultorum naturalia primæ & secundæ partis Digestorum X.* Quod si verum est, nempe, ius ciuile Romanorum naturales liberos antiquitus spreuisse, quid mirum, tradere Vlpianum lege naturæ factum, vt hi matrem sequantur? Non alienum erit hoc loco, expendere naturalium liberorum appellationem, quam apte, ni fallor, euoluit Desiderius Heraldus *rerum & quæst. Iuris quotidianarum lib. I. cap. I. n. 2. Naturalium*, inquit, *appellatio est πολύσημος pro diuersis respectibus. Respectu adoptiuorum filii legitimi dicitur naturales, quia sunt φύσει natura, adoptiui autem θέσει, & ex legis solius commento. Natura a legibus temperata, & iis obsequens procreat liberos legitimos. Hominum & legum ingenium liberos adoptiuos. At natura vaga, ac legibus soluta, & libertate sua lasciuiens procreat quidem*

dem liberos, sed quos lex, quandoquidem naturæ solius opus sunt, legum forma non adhibita, naturales tantum appellat. Atque sic liberi naturales sunt non legitimi.

§. XXII.

Iam adsumo magis speciatim: liberi extra matrimonium nati non sunt legitimi; quia deficit legitima coniunctio, deficit pater: nihil enim hic ciuile est; omnia naturalia; igitur solum etiam accipiunt naturale. Quid vero hoc est, nisi libertas est? Seruitus facti habetur, siue sit præsens, siue antecedens, siue consequens. Quando itaque matrem sequi dicuntur naturales & vulgo concepti partique, eiuscemodi factum excluditur; atque interea, quando libera est mater, etiam illi ingenui pronunciantur liberique; sin secus, hoc est, si vel facto suo, vel alieno mater est ancilla, etiam partus non consequetur statum, sed seruus erit. Præter hoc nihil extra matrimonium natis tribuit Vlpianus.

§. XXIII.

At tu vero, qui nobis aliisque obstrepis, non naturale, sed ciuile, &, quod est aduentitium ex lege, iis tribuis, quorum lex primum, & præcipue Vlpiani tempore nondum rationem habuit. Est hæc, fateor, interpretatio non vulgaris: sed permitte nobis, vt nullum Iurisprudentiam Romanam pestilens magis sidus afflasse statuamus, quam cum propriæ ἐπιλύσεως commenta nobis obtrudunt cruda in forum studia proiicientes. Nobilitatem vero qualitatem esse aduentitiam, non a natura hominibus ingenitam, sed hominum scitis institutisque introductam, probatione fere non eget. In sensus quippe incurrit, eoque σωματικῶς comprehenditur, atque oculis contrectatur, id esse naturale non posse, sine quo

natura hominum optime consistit. Est hæc Franciſci Amayæ acutiſſimi Hiſpani non ingenioſa, ſed ad naturalem euidentiam proxime accedens demonſtratio.

§. XXIV.

Aſt auſcultabo tamen hiſcentibus erroremque ſuum opinioſe tuentibus. Diſtingue, aiunt, nobilitatem ſanguinis, a nobilitate honorum: finge patriciam, cui in venis natat patricius ſanguis, finge natam, natumque ex tali ſanguine, an generando mutatur ſanguis? an Dea non pariet Deum? an ex nobili ſanguine fluet ignobilis ſanguis? Enim vero miſeret me talium argumentorum: quantumuis repugnantias repugnantiis cumulent. Euge enim, maneamus hic loci paululum; ac me incredulum interea, vti forſitan ſueuiſtis, nominato, donec maius appareat veritatis lumen. Quid eſt SANCHI? hunc enim barbarum hominem, qui magnum de matrimonio volumen conſcribillauit, inprimis oppugnandum ſumo: quid eſt, repeto, ſanguinis nobilitas? Quanquam enim non diffiteor, ſtirpis nobilitatem poſſe forte appellari nobilitatem ſanguinis, non habent tamen diſſentientes ſat rationis, vt illam pro mere naturali venditent. Quum Romulus aliique patricios fecerunt iisque cum poſteris maiorem plebeiis dignationem tribuerunt, caue illam in ſanguine latuiſſe dignationem credas blateresque. Non eſt res iſta corporalis, quæ tangi poſſit: fac potius, & feſtinante licet ſtilo, incorporalem dic, moralem appella, atque intellectu tantum comprehenſibilem ſtatue, quia ciuilis eſt, quia moralis, quia incorporalis. Et certe ſilices fuiſſent Romani, atque obtuſi prorſus, ſi credidiſſent, patriciam dignitatem propagari quaqua ratione. Propagatur verum eſt, ſed ſecundum patriæ

triæ honeſtos mores, ſecundum ſtatuta ciuitatis, ſecundum fori ac lecti genialis inuiolabiles leges. Quæ has migraret, ab ara pudicitiæ patriciæ & plebeiæ arcebatur, & extorris quaſi agebat, atque ad alium pertinere populum fere credebatur, a legum beneficiis remota, inimica veterum Romanorum ſanctitati, hoſtis pudicitiæ. Si quid retinuit inuerecunda, id non ciuile erat edepol, magnificum, excellens; ſed omnibus mortalibus, qua moralibus commune, aut plebeiis quoque facile obtentu. Quod poſtremum propterea addo, ne nobis decuriones ſpurios obiiciant, a quorum muneribus ne Iudæos quidem ac Chriſtianos, quos pro viliſſimis habuere pagani, excluſerant. Nec latere de cetero peritiores poteſt, ſeuere animaduertiſſe Romanos in feminas primarias proſtituentes pudorem. Saltem Lipſius ignaros eius rei in *excurſu* ad Taciti Annal. *lib. II. cap. 85.* copioſius docebit, non nos, qui in transcurſu duntaxat monemus, & dignitatem tales amiſiſſe, & ornamenta, hoc eſt, inſtitam, ſtolam, vittas. Et tamen non pudet disquirere, vtrum liberi naturales ac vulgo quæſiti nobiles fuerint, quorum interea matres nobilitatem & omnia eius ornamenta ipſo iure factoque perdidere: quod ſine dubio ἄτοπον. Nec iuuat, etſi meretricem a concubina ſeparari iubent. An enim nobilis femina eſſe potuit concubina? Non eſt mihi Iureconſultorum ſchola cognita, cuius e gremio talis ſpargatur doctrina: feminam clariſſimam potuiſſe fieri amicam, qua cum licite viueretur ſine ſolenni deductione in domum, ſine teſtatione & tabulis dotalibus, ſine auſpicibus & pronubis, ſine aquæ & ignis acceptione. Potius exploratum eſt, ſtupra matronarum ordinis primi ac ſecundi ad ſeruandum publicum decus, non abiiſſe impunita; cum e

contrario in libertinas, aut quæ erant e plebe, tantum non impune peccaretur; hæcque militia venerea his fere fuerit permissa.

§. XXV.

Ac nemo vero induxit animum, sanguinem patriciæ feminæ, aut cunni albi, vt Horatii verbo vtar, efficere, ne sit amissa dignitas, quam passa stuprum non solum commaculauit, verum etiam non sine magno gentis suæ dedecore extinxit. Ipsa lex Pauli *47 ff. de Ritu Nuptiarum* nullum prostitutæ senatoris filiæ seruari honorem adfirmat, quæ tam spurcum non est aspernata commercium. Durum equidem hoc censet Matthæus Wesenbecius in paratitlis ad *π. de his, qui notantur infamia;* sed ita scripta est lex, ita more Romanorum veterrimo fuit, ita Tiberius ac Claudius denuo sanxerunt. Non legitur apud Suetonium Tacitumque, aliquem tum temporis tantas de illustri sanguine tragœdias excitasse; vti nunc excitant plures, qui, quæ loquuntur, nesciunt, sanguinem crepantes sine modo, ignari interea, se futire ac murmurare cum vulgo, ac, quidquid adiicitur sanguini, ad commenta ciuitatium & iuris fictiones pertinere, quæ cessant iterum atque in auras dilabuntur, cum a scopo, quem animo intenderunt Reipublicæ principes, eiusmodi personæ, quibus prodesse debet fictio, resiliunt. Quod autem isti tandem de Dea Deum generante ἀλόγως inspergunt, e Ciceronis lib. III. cap. 18. *de Natura Deorum* mutuo sumserunt, in nouum errorem prolapsi. Audiamus Tullium: *Quorum patres Dii, non erant in Deorum numero? Quid? quorum matres Deæ? opinor etiam magis: Vt enim in iure ciuili, qui est matre libera, liber est; item iure naturæ, qui Dea matre est, Deus sit necesse est.* Iam circumspecie, qui tales ludos facis,

facis, equite non plaudente, vt agnoſcas errorem. An affirmat Cicero, nobilem fieri, quem genuit nobilis mater? Et non putem. Libertas naturæ donum eſt; igitur hanc accipit a matre filius. De Diis eorumque generatione nulla lex eſſe ciuilis poteſt; itaque & Dea Deum gignit. Tu vero perperam nobilitatem ſtirpis tanquam naturale bonum conſideras, quamuis illa vim ſuam dedecusque a ciuitatis arbitrio ſumat; atque interea cum hiſce cogitatis tanquam cum pila conflictaris ludisque. Vnum adſuo, ne veteres ſolos tam exiſtimes ſeueros, tam graues, ac ſanctos. Ipſe Iuſtinianus Imperator ſpurios illuſtri femina, quæ liberos habet legitimos, procreatos, ab eius ſucceſſione remouet. Eccur? Rationem ipſe *l. 5. C. ad SC. Orbitianum* ſuppeditat: *Quum in mulieribus ingenuis & illuſtribus, quibus coſtitutis obſeruatio præcipuum debitum eſt, nominari ſpurios ſatis iniurioſum, ſatisque acerbum, & noſtris temporibus indignum iudicamus.* Quas hic ingenuas appellat Iuſtinianus, Baſilicorum compilatores ἐυγενεῖς vertunt, id eſt nobiles. Quibus præmiſſis, age iterum, ratiocinemur parum per, & ſenſus conſulamus. An, qui nominari non debent, nobiles erunt, nominatiſſimique? Non, inquis, hoc ſenſu; ſed ſanguine nobiles erunt. Sanguine, regero, nobiles ii ſolum dici poſſunt, qui agnationem habent & cognationem nobilem. Spurii vero & nothi nec gentem, nec agnationem habent; quia vel pater neſcitur, vel illum ciere nequeunt certo. Quod ad cognationem, videtur quidem, hac neque nothos neque ſpurios deſtitui: ſed mutabis mentem, vertesque ſtilum, ſi penſitaueris, ſpuriorum originem ex eo tantum die, quo nati ſunt, numerari. Indico legem *9 ff. ad Municipal.* peregrinum hoc videatur vlli. Praeterea non eſt negligen-

dum, mulierem familiæ ſuæ & caput & finem eſſe. Hoc iterum ex *lege 195. ff. de V. S.* conſtat: Iam vero, ſi ſuæ familiæ caput eſt mulier, non pertinebit ſpurius ad aiam, quam matris, cuius hæc caput eſt, familiam, aut potius cellam; eoque auos maioresque numerare non poterit. Ex quo claret, nec ſtirpis nobilitatem hæreditare ſpurium acquirere, quia ſtirps cum matre hoc loco cum dedecore incipit; nec imaginum ius, quia, quæ amiſit maiorum honorem, hunc propagare ad ſuos non poteſt: ſed veluti extranea merito habetur. Quin immo finge, manere illuſtrem feminam, quæ depoſuit pudorem, in patris familia, quin hoc ad filium, qui, vti vidimus, nominari non debet? Sed non manſit forte ipſamet, quod ad ciuilia adtinet beneficia & ornamenta, in patris familia. Ceterum non abs re erit, obſeruare, neque patricios olim perſtitiſſe, neque horum ius atque nomen retinuiſſe, qui in plebeiam familiam per adoptionem tranſiuerunt. Quidquid in contrarium inuenitur, id non niſi diu poſt, ſub Imperatoribus, ius originis in honoribus ſuſcipiendis adoptione non mutari ſtatuentibus, inualuit, vt e digeſtis colligitur *ad Municipalem;* oſtenditque Perizonius *diſſert. de ducenda defuncti fratris vxore p. 87.* Igitur colligi multo minus debet, patriciam manere patriciam, quando illa plebeio ſeſe iungit, & ſpurium retinere ſplendorem natalium, quo caret exciditque mater venere ac libidine famoſa.

§. XXVI.

Sed fac amplius, matrem patremque fuiſſe nobilem, qui generarunt filium naturalem; forte nec hoc proderit tibi: quantumuis ſic facias fingasque. Iniuſtus pater *non* eſt ſenſu iuris pater. Itaque tali modo natus ἀπάτωρ erit: vtut forte certus eſt pater, atque aliunde de eo conſtat.

Suffi-

Sufficit, non constare ciuiliter, nec posse eum legitime nominari patrem. Adde, non repugnamus, legitimari filium, liberosque sic genitos quæsitosque, legitimari vel per subsequens matrimonium, vel rescriptum Principis; & nondum tamen habendos, dicendosque nobiles fidenter pronuntiamus. Qui enim legitimus efficitur patri, non generi sic efficitur legitimus. Quod quum ita sit, non acquiret certe legitimatus nobilitatem generis, nec honorum imaginumque societatem: vt qui per totam diffusi familiam sunt, nec ad patrem solum, sed ad familiam indiuidua ratione pertinent; talisque ad summum, si pater magistratus curulis, vnius imaginis homo efficeretur. Itaque quocunque te vertas, ex Romani iuris ratione.

FABIO vel iudice vincam.

Ita transcursu moneo, Fabium hunc Horatianum Iureconsultum fuisse deprehensum in adulterio. *Deprehendi miserum est:* ita idem Venusinus *Lib. I. Satyr. II. v. 269.*

§. XXVII.

Quanquam vero in Iustinianeo corpore nihil solidi inuenitur, quod pro ventre nobilitante queat adduci; non tamen incredibile, aut humanam excedere mihi fidem videtur, statuto posse permitti, vel iuberi, vt a matre nobilitas proficiscatur in filium liberosque. Nam etsi Bartolus hoc sibi vna cum Palæotto aliisque innumeris persuadere ausus non est; deprehendi tamen, propterea id iis videri falsum atque incredibile, quod iuris naturalis sit, nobilitatem venire a Patre, paternoque genere: cui etiam obsecundauerint leges Romanæ, quas pro ipsa ratione bene multi haud raro venditant. At valde dubium, immo falsum est, nobilitatis fundamentum iure naturali tanquam tibicine fulciri; cum ea meri arbitrii, & inde varii gene-

generis, variisque rationibus ac cauſſis ſit ſuperſtructa. Non repetam, apud Xanthios lege fuiſſe cautum, vt a matribus generis nomen filii ſortirentur, non nominabo Locros, non Lycios vniuerſos, de quibus Plutarchus, Herodotus, Polybius; quos excerpſit Andreas Tiraquellus Vir diligentiſſimus; quaque parte eum exſcripſere ad vnum fere omnes, qui de nobilitate aliquid ſunt commentati. Sat eſt, per ſe intelligi, a ſumma pendere poteſtate hoc, quidquid eſt, commentitium: quia non eſt a natura nobilitas, vtpote quæ omnes homines æquales producit: quin facile foret oſtenſu, etiam matrimoniorum æqualitatem atque inter contrahentes paritatem lege gentium nequaquam præcipi, ſed ab arbitrio imperantium, vtut rationabili, proficiſci. Quod ſi vero quæratur, quid magis congruum atque decens, ſi ſit ſtabilienda nobilitas; paternum ne potius, an maternum reſpiciendum genus, paullo aliter exiſtimarem definiendum. Nunc diſputatur, quid iure fiat, & quid denique factum *cum maxime ſit in Germania*, vbi nobilitatem duci a ventre, non ſunt nonnulli, qui dicant; plures tamen, qui nobiscum ſolidioribus moti rationibus tueantur contrarium.

§. XXVIII.

Quare præponimus, antiquiſſimos Germanos ciues ſuos certos in ordines diſtribuiſſe. De Saxonibus id ſupra demonſtratum dedimus; qui inprimis in coniugiis ineundis ita fuere patrii moris atque ἐντάξιας ſtudioſi, nihil vt in connubiis tolerarent mixturæ. Adamus Bremenſis claſſicus hac de re teſtis eſt, noſtro commodo, Eginharti arans vitulo: *Id legibus firmatum, vt nulla pars in copulandis coniugiis propriæ ſortis terminos transferat: ſed nobiles nobilem ducat vxorem, & liber liberam; libertus coniugatur*

Digitized by Google

tur libertæ & ſeruus ancillæ. Si vero quispiam horum ſibi non congruentem & genere præſtantem duxerit vxorem, cum vitæ ſuæ damno componat. Ex quo concluditur certo, eo tempore nulli Saxonum veniſſe in mentem, liberas feminas pro lubitu poſſe nubere: poſteaquam nunc conſtat, capitali ſupplicio fuiſſe ſubiectas, quæ impari coniugio necterentur. Non eſt noſtrum, diſſerere nunc, fueritne hæc conſuetudo nimis acerba? Dependet res tota ab imperantium arbitrio, & pactione ciuitatis; nec credimus, iura reprehendi, qui ordinem ſemel inſtitutum intento ſeruare ſtudio ſatagerunt. Quod ſi enim Romanis licuit colluuionem coniugiorum prohibere ſeuere, ne videlicet optimates in contemptum adducerentur; quidni liceret etiam Saxonibus tueri diſcrimen ſemel introductum, ac, ne vulgarentur concubitus plebis procerumque, prouidere. Saltem venerabilis Beda ita veterum Saxonum Rempublicam depinxit, prorſus vt appareat ſummam auctoritatem penes optimates ſtetiſſe; quem vt percipiamus, forte intereſt Lectoris: *Saxones*, inquit lib. I. Hiſt. eccleſ. cap. II. *Regem non habent, ſed Satrapas plurimos ſuæ gentis præpoſitos, qui ingruente belli articulo mittunt æqualiter, ſortes, & quemcumque ſors oſtenderit, hunc tempore belli ducem omnes ſequuntur; peracto autem bello rurſus æqualis potentiæ fiunt omnes Satrapæ.*

§. XXIX.

Etſi vero de Francis antiquis hac in cauſſa tam luculentum atque egregium teſtimonium non ſuppetit, quam de Saxonibus produximus; elucet tamen hinc inde non hos idem promiſcuis indulſiſſe coniugiis. Neque enim lex Salia tantum; verum etiam Caroli M. ac Ludouici Pii temporibus condita Capitularia *mulierem liberam mancipio*

Digitized by Google

ſeſe iungentem cum omnibus natis Domino addicunt: quod indicio eſt, vehementer Francorum genti impares diſpliciſſe nuptias: vtut pœna non erat ab iis tam triſtis atque horrida ſtatuta, atque a Saxonibus, aliisque Germanicis populis, de quibus paulo poſt. A Salica lege in hoc differt Ripuaria, quod Virum quoque ancillam Ripuarii in matrimonium ducentem perpetuo ſeruitutis iugo ſubiiciat.

§. XXX.

Lex Allemannica vero paullo mitior Francorum inſtitutis erat: nec enim hæc liberam Allemannam in familiam domini; ſed genitam duntaxat ab ea prolem transcribebat: ipſa interea amittente hæreditatem & maculam contrahente ſat grauem. Longobardorum maiores vero Saxonum ſeueritati locum dabant: haud ſecus atque Burgundi, qui nece vindicandas eiusmodi impares nuptias iudicabant. Vnde facile eſt ad concludendum, perperam laborare omnes, qui non extingui feminæ Germanice nobilitatem poſſe ſomniant, quia ſit data ſanguini: ſed ἄτοπα ſeſe loqui & illiberaliter cogitare ipſi demum intelligunt, quando nec ingenuitatem, nec libertatem, nec vitam ſeruaſſe ingenue natas feminas ad ſeruorum contubernia declinantes videbunt. Et quis iam audebit, nobilitatem ſtirpis ita in iis extollere, tamque magnifice de generoſa ſentire radice, vt fructus in alios, maritum puta, liberosque ſpargat ipſa debilitata ac fracta? nec proderit, iniquitatis poſtulare haſce leges antiquas omnes atque iis ſcribere dicam: quandoquidem illi, qui contrarium ſuſtinent, de more Teutonico verba faciunt; qui vero, vti eum depingunt, nuſquam, niſi in opinione commentitia adoptantium inuenitur. Si quid video, non ſane indolem coniugiorum apud maiores noſtros ſatis habent perſpectam.

Digitized by Google

ſpectam. Quare operæ forte pretium eſſent facturi, ſi Potgieſerilibellum ſingularem *de conditione & ſtatu ſeruorum* euoluerent, qui perdocte varios gentium mores colligit &, quam inique ſemper inæquales illæ nuptias tulerint, copioſe oſtendit.

§. XXXI.

Quod vt quodammodo conſtet, in memoriam vniuerſis Taciti reuocabimus teſtimonium: *Seuera illic matrimonia ſunt.* Nam & maritus ibi primas tenuit, non quidem ob easdem, quas Romani habuere cauſſas, ſed proprias. Sic enim vnum accipiebant feminæ maritum, quomodo vnum corpus vnamque vitam, ac perſonæ, non rei affectum mancipantes, a viro exſpectabant vniuerſa, dotem, honores, bona, lucraque omnia. Quamobrem etſi apud eos tam ſolennis in domum deductio, tot ſacra arcana, tot coniugales Dii, quot apud Latinos non obſeruantur; tamen ex aliis ſignis, nempe ex bubus equisque iunctis, ex laborum periculorumque indiuidua ſocietate tam arcta colligitur coniunctio atque vnitas, vt coniugium coniugis, non coniugem coniugii cauſſa amare viderentur: vti recte Grotius verba Tacita *de M. G. cap. XIX.* interpretatur. Ex quo id patere minimum arbitror, vxores ſemper maritos in oculis tuliſſe, atque ab his fortunæ munera, laudem, gloriam decusque ſperaſſe.

§. XXXII.

Qui aliter, omnia ſubuertunt, mores maiorum informantes, ſubmutantes, nouum iisdem ingenium proprio auſu induentes, turbando vetera, ſubſtituendo noua, ne, quæ figunt refinguntque, cernant, reciſcantque vniuerſi. Ego vero regulæ ac maiorem mori tenacius inſiſto. Quæ enim de Saxonibus adtulimus, Caroli M. ætate apud eos

obtinuiſſe, Eginharti & Adami Bremenſis fide certum eſt. Nec diuerſum de Francis conſtat, paululum vtut lenioribus in infligendo pœnæ genere. Quod in Campania mores irrepſit, nempe, vt ingenua Campana muliere natus haberetur pro ingenuo id regulam non tam tollit, quam firmat, quia nemo non hoc inſtitutum e priuilegio deriuat, ſimul atque Galliæ Iureconſulti tempus ac cauſam indicant, quare tam abhorrens a prima Francorum lege conſuetudo inualuerit. Cui enim ignotum eſt prælium parricidale commiſſum ad Fontenetam prope Britas? quo ſicuti flos Francicæ nobilitatis cecidit; ita tanta inprimis ſtrage affecta eſt Campaniæ nobilitas, vt vix eſſet, qui cum honore ferre arma. Eo igitur tempore vſu veniſſe ad vnum adfirmant omnes, etiam politiſſimus Gabriel Daniel in luculento patriarum hiſtoriarum opere, vt vxor nobilem efficeret maritum, & familiam genere inſignem ad poſteros continuaret. Quis vero a ſingulari euentu, priuilegio ac more particulari ad vniuerſalem exiſtimaret concludendum, niſi qui mentis deminutionem ſit quodammodo paſſus? Quamobrem ratum maneat, aliam Francis Germanisque fediſſe conſuetudinem, donec contra veterum inſtituta producatur nouum, &, quod laudabiliter conſtitutum, oſtendatur diſſolutum.

§. XXXIII.

Ad valde vereor, ne nihil ſint demonſtraturi. Quæ enim hæc conſecutio eſt? adfirmant Dionyſius Gothofredus, Petrus Pithœus, Carolus Loſæus aliique, Campanos, Trecenſes, Senonenſes, Caluimontanos liberis matre nobili oriundis tribuere nobilitatis iura; Ergo vniuerſa Francia hiſce vixit inſtitutis. Putaſſes ſane, qui Trecenſes, Senonenſes, Caluimontanos recenſent, & a Campanis ſeparant,

parant, diuersos Galliæ populos numeraſſe, vnde poſtea conficiant inductionem concludantque inſolentiſſime: totam Galliam igitur hiſce fere moribus indulgere. At omnes hæ ciuitates Campaniæ ſunt, a quibus ad totam Galliam perperam nectitur conſecutionis filum. Quod de Andegauenſibus adiicitur, vtique falſum eſt, ſi audiamus Ioannem Bodinum, ANDIVM SINE BONO; cui plus hoc loco tribuimus quam Renato Choppino, vt vt rem iudicatam laudanti. Neque enim veriſimile fit, Potinum *lib. I. de Republica* tam acriter inſectaturum fuiſſe nobilitatem a feminis ductam, ſi mos ei patrius contrarium quotidie in aures infuſuraſſet. Et fac tantisper, obtinuiſſe hominem ſingularem aut vnius generoſæ feminæ heredes apud Andios fortuito decreto, vt nobilium numero cenſerentur; quis vna volitante hirundine vernum ſeſe tempus inſinuare, aut aperire concluderet? quis ab vna ciuitate, vel municipio ad vniuerſum Galliæ regnum inferret: Sed immo vero probabilius eſt multo, in ceteris Galliæ prouinciis aliam paſſim regnare conſuetudinem, quoniam Iureconſulti Galliæ cum Franciſco Connano ſæpe ſæpius ingeminant: *Male Campani, vicini noſtri, qui nobilitatem etiam a matre ſibi ſumunt, patre licet ignobili:* vt eos inuoluamus ſilentio, qui de vſu vniuerſali etiam in Campania dubitant, huncque morem tantum non per riſum locumque contemnunt; non ita ludificaturi hercle, ſi id gentico fieret more, inque actibus rerum multus atque diſſiduus vſus ſenſus oculosque feriret. Adſcribam magnæ in Galliæ exiſtimationis viri Ioannis Bacquetii *Oper. Tom. II p. 54.* clariſſima verba: *Et pour le jourad'huy on n'a point d'égard aux dites coutumes & tient on pour certain en France, que le ventre annoblit point: tellement qui ſont iſſus de pere roturier &*

de mere noble, ſont roturiers, s'ils n'ont obtenu arreſt de la Cour des aydes. Erat Bacquetius regii fiſci aduocatus, qui fiſci, ſeu domaniorum iura labore non pœnitendo euoluit.

§. XXXIV.

Quibus ita conſtitutis leuis res erit operæ, diſpellere fumos, quos præſumta iterum opinio de vera & in ſanguine reſidente nobilitate propellit foras. Neutiquam enim extra omnem dubitationem conſtitutum eſt, nobilitatem viuere & ſpirare quaſi in ſanguine: quin hoc primum iſtud ψεῦδος eſt, iam confutatum a nobis, quo admiſſo plura eaque innumera inde pullulantia admittenda ſunt falſa. Neque enim tum inepte inferunt: ſi in ſanguine eſt nobilitas vera, etiam ea propagatur a matre in liberos. Verum obſcura quadam idea impediuntur & cruciantur, vt, quid cogitent, vix reſciſcant. Nobilitas, repeto, quomodocunque definiatur, prærogatiua eſt a ſumma poteſtate alicui deſtinata; & quam propagare poteſt vtique, ſi ſecundum patriæ ac ſummæ poteſtatis inſtitutum fiat. Propagatio vero legitima non fit ab vna perſona, ſed binis, ſibi paribus, aut ſaltem ſibi non prorſus imparibus. Quæ ſecus faciunt, ac plebeiæ litantes veneri a regula vſu patrio confirmata deſciſcunt, vilem edere partum merito cenſentur. Vt in omnium oculos incurrat abſona contrariæ ſententiæ illatio, ſume, quæſo, & nobiliſſimi generis feminam in veſpillonis, aut turpis agitatoris, aut carnificis ruere amplexus tantisper ſtatue, ſtatue eam coniugali pacto firmari amoris ſui fatuos ignes: an partum quæſo, quia innobilis feminæ vtero eſt excoctus, obſtinate amplius nominabis partum ingenue natum, ac generoſæ ſtirpis conſortem? Sin minus, (nam forte ad contemptiſſimi hominis nomen horreſcis) age, deſcendas in te, relegas-

que

que inconcinna deamati principii veſtigia, & forte non ſine lætitia tandem exclamabis: *illuceſcit.* Et illuceſcat Tibi adclamabo, illuceſcat, precabor, veritatis lumen, ne ſanguinis imaginaria generoſitas amplius rationem de ſtatu ſuo deturbet, ac de corporearum rerum figuris detentum in compita ramoſa, & errorum ſtagna paludesque deducat. Ceterum non nego, potuiſſe te, antequam in viam a nobis reduceris, proprio addiſcere Marte, Germanos noſtros eam de nobilitate ſanguini ratione indelebili impreſſa philoſophiam nunquam & nusquam eſſe ſectatos; quippe qui admodum ſeuere ſtatuerunt, vt ingenuæ mulieris e ſeruo ſuſcepta proles in mancipiis numeraretur, & glebæ dominique ſolæ adſcripta ab omni nobilitatis & ingenuitatis lumine inanis maneret: quod propter inueteratam opinationem interato duximus monendum.

§. XXXV.

Cui argumento, haud ſcio, quid queat opponi, niſi quis cum ineptiſſimis Iureconſultis, iiſque Hiſpanis, adſerere audeat, *nobilitatem* ipſam differre a *ſplendore nobilitatis.* Hunc enim, aiunt, perdi, ſi qua mulier generis ſui oblita in vilis hominis contemptum ſeſe cubile inferat, nobilitatem non item, vtpote quæ ſit naturalis, a maioribus accepta, vetuſta & longa poſſeſſione munita. Quod quia in antecedentibus plene nondum diſpuli faciam, vt nunc diſcutiantur omnia, quæ caliginem denuo circumfundunt; nudique appareat ineptæ ſententiæ baſiatores, veluti Æſopi cornicula, aut Platonici hominis implumis forma.

§. XXXVI.

Nobilitatem naturalem dicunt: hic latet fucus. Et ſupra vero obſeruauimus, non ſic nobilitatem videri poſſe naturalem, vt ne abeſſe ab homine queat. Quare ne

pror-

Digitized by Google

prorſus habeantur abſurdi, dicant neceſſe eſt, non ſic eam carere initio, vt omnibus mortalibus communis ſit: potius in eam acceſſiſſe olim ſanguini, vtliquefacta & abſorpta vilitate, & populari vulgaritate, commixtio ſit nata, neſcio, quæ? & facultatum ac virtutum omnium indiuidua connexio, ac obliuionem originis plebeiæ inducens vis occulta, hincque incognita latentium opum eleuatio, atque ortus quaſi ſecundus; cumque patibilis ſanguinis natura, neſcio iterum, quæ conuerſio, influxus, incitatio, aſſultus, incurſus & eminentioris virtutis noua conſociatio, ac ſordidarum quarumuis partium adſtrictio, expulſioque, guſtus nouus, odor nulli notus, concentus inauditus, obſcurarumque rerum omnium incredibilis transmutatio & μεταμόρφωσις ſine exemplo euenerit tandem? Quæ & ſimilia verba, ſi quis non intelligat penitus, nec intimis in viſceribus ſentiat, quæ ſibi ingerant Hiſpanicæ ſcholæ Magiſtri diſcipulique, is cogitet, neque Angelis hæc arcana nobilitatis ſacra ſatis eſſe perſpecta, adeoque neminem mortalium pudore debere ſuffundi, ſi ſuam fateri ignorantiam cogatur.

§. XXXVII.

Quod ne fictæ videatur dictum, profiteor ſane, me quoque, quidquid de illa vera & naturali nobilitate magnifice profertur, nec capere, nec, ſi caperem, poſſe enunciare perſpicue: ſat certus ceteroquin, malæ cauſſæ indicium ipſomet prodere, qui, quæ ſcribunt dicuntque, efferre nequeunt, aut ita in luce conſtituere, vt, qui operam impendunt, quo videant, nihil videant, ſed tenebris oppreſſa demum offendant vniuerſa. Atque eius generis eſt iſtud, quod non ſine fructu deteximus, nobilitatis naturalis idolum, quod adorant homines peregrina ſacra curioſe

ſe ſectantes, id facturi minime, ſi a teneris claris animum perceptionibus adſuefeciſſent. Quapropter perinde mihi, qui ſanguini nobilitatem infarciunt, agere videntur, atque alii ſimplicioris ingenii homines, qui cum acu punguntur dolorem in acu quærunt, altitudinem monti ineſſe exiſtimant, doctrinam in cerebelli latebris habitare credunt: helleboro purgandi vtique, ne relationum nomina, & mentis comparationes præciſionesque, ac moralium rerum ſchemata ipſi materiæ ſubiecta inhærere amplius ſomnient. Quod ſi fecerint, dubium mihi nullum relinquitur, quin etiam, quæ de antiquitate & nobilitatis poſſeſſione vane cogitant, non ſine veritatis emolumento denique ſint animaduerſuri. Nam vti illa eminentia & prærogatiuus ordo non eſt in ſanguine; ita etiam antiquitas vix efficiet, vt is aut fluat generoſior, limpidiorque, aut nobilitatis fiat plenior. Quidquid hac de re ſcribitur, dicitur, pronunciatur, extra ſanguinis circulum eſt, & tanquam mera variarum præciſionum, cogitationum & aduentitiorum comparatio erit conſideranda, quæ non in rem ipſam maxime cadunt, ſed ab animo legislatoris, aut hominum diuerſa adiuncta huius, vel illius ſpeciei inter ſe contendentium facto rei extrinſecus ſæpe ſæpius adtribuuntur. Quod iis forte ſatisfaciet, qui in Logicorum ſcholis non nihil de relationibus percepere olim, aut criticam artem ingenioſiſſimi Clerici de ſuo non expulere muſeo.

§. XXXVIII.

Illud vero, quod de ſplendore nobilitatis, non nobilitate per impares & abiectas nuptias euaneſcente inprimis proponitur, magis a ratione videtur alienum, quam ſunt priora. Quod exemplis oſtendemus primum; rati, tum maxime diſtinctionum vel vtilitatem, vel inanitatem ſen-

fibus fubiici, cum applicantur, & ad rerum actus accommodantur. Quare ſtatuas, virum vel feminam ſtirpe nobilem virgis cædi, aut fuſtibus male mulctari: quid dices ſodes? Tolliturne nobilitatis ſplendor? Ita eſt inquis: auferturne nobilitas? Non, regeres: quia naturale extingui non poteſt. Quamobrem lurida licet tua per vicos ambulet matrona, & virgis probe deſpoliatum oſtendat dorſum, crimine licet ſe conſpurcauerit turpem, carnificis lictorumque bacillos ſenſerit iſta, atque ab omnibus honeſtis hominibus remota, extorris, & contempta vagetur; tibi tamen, qui naturalem nobilitatem mente comprimis, & hanc conſtanter imaginem deperis, nobilis apparebit hæc mulier, ac genere inſignis; liberique, quos partu fundit, non minus erunt nobiles & generoſo ſanguine creti, atq; ſi virgæ in matris tergo non fuiſſent mortuæ iſtaque nec pollucta ferulis, nec verberata a publico ſeruo loris. Sed ohe! iam ſat eſt. Linquimus iis, qui ſic argutantur, tam nobilem Glycerium, quam venerentur: ferat, non repugnamus, Lucina parturienti opem: tute propinquæ partui ac doloribus acriter agitatæ fideliter adſiſtas, ne conceptum in nobili vtero coagulum pereat, & lepidiſſimi emoriantur pulli, bene, tua opinione, ſati, bene, tuo iudicio, nati: nos ſubſiſtimus, nondum certi, ſintne tollendi hi catuli, & in claſſe ciuium primaria locandi? Homo, SANCHI, hominem parit, vt anſer anſerem gignit: at mulier omni ſplendore nobilitatis nudata non parit nobilem; quia nobilitas in ſplendore conſiſtit, quem ſi tollas, mulier illa erit quidem, ſed non amplius nobilis; citiusque Valerio Maximo fidem habebimus, equæ partu leporem editum narranti, quam tibi, qui omni fama, honore, ſplendore vacuefactæ nobilitatem nihilominus nobilemque fœtum tribuis.

§. XXXIX.

§. XXXIX.

Sed quid prodeſt hæc philoſophia, atque ementita & ſpuria diſtinctio, ſi dediſcenda ſit iterum in foro, in curia, ac rerum vſu? & quid tandem emolumenti perſentiſcent mulieres ex vmbratili & inepto hoc remedio, ſi nobiles appellantur, & fructu omni ac ſplendore nobilitatis interea priuentur ridicule. Sed ignoſcendum tamen eius generis auctoribus iudicaremus, ſi, quæ conſtituunt fundamenta, quæue ſectati ſunt principia, omni loco & tempore retinerent, nec variis repugnantiis in ſcriptis ſuis locum relinquerent. Ipſi enim fatentur, Viros Principes atque nobiles, quamuis & in eorum ſanguine σωματικῶς habitet nobilitas, non generare ſibi ſimiles, quando abiectæ feminæ affectionem coniugalem mancipant; ſed hoc tamen omnino fieri, ſi femina ſordida matrimonio ſuccumbat, & cum deſpecto homine liberis operam dare occipiat; cum interea idem pro viro argumentum militet, isque naturalem (quæ illorum eſt opinio) nobilitatem ex vtero ſecum ferat, adeoque, vsque dum regnum obtinebit Iupiter, ſeruare illam ac retinere itidem debeat. Quod quare non ſimili ſtatuant ratione, diuinando vix adſequetur acutiſſimus vates, nec ipſe forſitan maximus Apollo.

§. XL.

Ego vero haud difficulter intelligo, quid in errore eos confirmauerit, atque haud paullo reddiderit obſtinatiores. Viderunt enim in Germania quoque maternum non penitus negligi genus: quamlibet alieno loco, nec admodum diſtincte, Poetarum veterum teſtimonia ad cauſſam ſuam probandam excitauerint, & Seruatoris noſtri matrem huic negotio expediendo ſine neceſſitate immiſcuerint. De quo vt nonnulla in medium adferamus, non erit a ſcopo noſtro alienum.

§. XLI.

Atque verum est, Germanos non prorsus in censenda nobilitate maternam originem posthabuisse. Erat id vtique rationibus eorum congruens, qui pristinæ disciplinæ memores, nobiles inter & plebeios nulla nuptiarum commercia permiserunt: seuere semper cauentes, vt ne viliores supra fortunam animum gererent, illustres quærendo affinitates; aut meliores ad inferiora subsellia descendentes in contemptum adducerentur. Quo pacto ne fucus suis legibus fieret, sed omni modo incorrupta prosapia perseueraret, fecerunt constanter, vt maternos auos proauosque in æstimanda nobilitate numerarent, partim, vt ab omni latere splendida ostenderent stemmata sua, partim, vt veteris ordinis diligentissimos ac seueriſſimos sese custodes ostentarent. Exinde vero nemo concludet sapienter, igitur matrem nobilitare solam, qui in genere probando etiam materni natales respici consueuissent. Qui enim sic subducit rationes, is sane admodum ignorat, propterea maiores nostros nobiles requisiuisse matres earumque habuisse in extollendo genere rationem, ne in excelso ætatem agentes sensim a constituta in legibus disciplina recederent, vinculis plebeiarum nuptiarum constricti; non autem vt matris, fortunatior conditio etiam maritis aliquid luminis afferret, aut sola hæc potis esset, dare natis clariorem ortum, etiamsi inaudita leuitate & imprudentia in hominis vilioris lectum sese præcipitasset. Cuius rei causſam genuinam obseruent velim contra nitentes, ne quod ἐντοξίας causſa inualuit, in abusum vertant, & de matris generosa stirpe tam mirificos effectus edente otiose disputent.

§. XLII.

§. XLII.

Quamprimum etenim animus ab hoc maiorum noſtrorum propoſito auertitur, & ad confuſa Iureconſultorum volumina ruitur, tum etiam varia vndique dicteria, ſeu brocardica eaque inepta audiuntur, inque primis: in coniuncto contineri ſimile; adeoque ſimile, hoc eſt, nobilitatis ſtirpem a matre, ſaltem pro dimidio, prouenire; cum tamen non ſit inferendum hoc modo. Et namque nemo diffitetur, matrem requiri nobilitate flotentem, quæ ſit vero illuſtris honeſtæque proſapiæ eloçanda in matrimonium; non inde tamen conſit, vt vel tantillum nobilitatis adportet in domum mariti, aut in liberos ſpargat ſola, niſi & maritus nominare ac ciere auos proauosque nobiliſſimos queat: vnde dimidia, quæ a matre proficiſcatur, nobilitas penitus concidit. Cui addendum forte, dimidiam nobilitatem non magis videri nobilitatem, atque dimidium conſenſum, pactum, vel contractum. Sed haud temere negatum eſt, matrem ſemiſſem nobilitatis efficere.

§. XLIII.

Vnde cum materni ſtemmatis maiores obſeruamus iactari, ad ſplendorem nobilitatis ac commendationem virtutis, diſciplinæ atque ordinis id pertinere putandum eſt: cum e contrario abiectæ conditionis mater, auia, proauia, atauia, maiorum inconcinnum prodat affectum, ſimulque oſtendat, quam nihil hi penſi habuerint, leges veteris diſciplinæ migrare, & intemperantiæ ſtimulis acti degenerauerint fere a primo ordine atque ortu ſumendo in vxores ancillas, aut ſeruili conditioni proximas, quarum ex commercio & affinitate maculoſa ſecundum hominum opinionem & legum arbitrium, procedens inde effecta ſit poſteritas. Quæ ſola mihi ſincera eſſe videtur

cauſſa, quare auctores præſtantiſſimi in prædicando genere materno operam inſumſerint, vel inſumere ſaltem debuiſſent. Ceteras enim in ſecundariis habendas, aut in primaria latere, haud temere aliquis forte dixerit. Eſt enim vtique præglorioſum, Regibus editum eſſe, vel etiam a latere materno ſolo regiæ familiæ inſeri, quæ ſane omnium eſt nobiliſſima. Ecquis enim eſt paullo prudentior, qui non coniiciat, in præſtantiſſimis & fortiſſimis viris a tot æratibus ac ſæculis eius inueniri maiores, quibus iam olim illa contigerit felicitas, vt Regis appellarentur genere, aut familias eorum, qui regii genere, filii nepotesque fuerunt, affinitate complecterentur. Quæ ratio ſine dubio fecit, vt Albericus Monachus Godefridum Bullionium, Hieroſolymitanum Regem, antea Lotharingiæ Ducem, a Caroli M. ſtemmate per feminas genus ducentem inprimis laudaret, ac Lambertus Ardenſis primos Guinenſes Comites eidem regio generi inſertos magnifice prædicaret: vt aliam ſileam, quorum copioſum indicem contexuit Andreas Quercetanus. Vir doctiſſimus, in clari operis præfatione, quod *Hiſtoriam Genealogicam Domus Drocenſis* appellauit.

§. XLIV.

Simili ratione Germanicarum rerum Scriptores id inprimis operam dederunt, vt, qui, vel a ſola matre, magni Witekindi, aut etiam Ottonum genus attigiſſent, veluti meliori nota diſtinctos poſteritati commendarent; quemadmodum viciſſim eos etiam non parum extulere, de quorum genere præſtantiſſimi Principes vxores ſibi frequenter deligere conſueuerunt. Ipſe Calus IV. quum Fridericum V. Bnrggrauium Noribergenſem Principum numero ſolenni ratione adſcriberet, non ſine laudis

præ-

præfatione meminit, iam pridem & a longis temporum interuallis illustrissimos Duces & Principes affinitate sese cum Burggrauiis deuinxisse: documento certo, hanc domum in longa laudis possessione fuisse, inque ea virtutem, pudorem, ac disciplinam tam multis ætatibus regnasse, vt in tenebris delitescere nunquam.

§. XLV.

At prorsus se gereret insulse, qui, quamuis nobilis femina nuberet pistori, stapulario, cauponi, adfirmare sustineret, liberos eius nihilominus nobilitatis instrumenta, notas atque insignia tueri merito posse. Erroris namque fontem supra ostendimus; ac rationes ad defendendas has nænias conquisitas, ita, credo, disiecimus, vt nemo tueri hoc pacto cauffam suam inposterum sit ausurus. Nunc vsum rerum eius generis Doctoribus opponimus; eosque publice prouocamus, vt vel indicent exempla, quæ ductam a sola matre nobilitatem confirment, & expectationi eruditorum satisfaciant, vel in obscuritate latere permittant indignos nobilitate pullos, vel, quod omnium consultissimum, recantent, ne tam insolita & publicæ reprehensioni obnoxia doctrina acerbius explodatur aliquando. Non enim iam in Gallorum Campania versamur, vbi ventrem tam inuidendum priuilegium beauit olim; aut Louanii vitam viuimus, vbi septem familiis id prærogatiuæ datum prodidit in LOVANIO suo Lipsius, vt cuicunque homini id genus filiæ nupserint, is statim eiusdem cum vxore dignationis efficiatur: quamuis Christinæus Lipsianæ narrationi non nihil dubii *in Iurisprudentia heroica* obuertat. In aliis vero teutoniæ terris ac prouinciis eiusmodi priuas leges non cognoscimus; sed vsum, consuetudinem, ac summorum tribunalium auctorita-

ritatem ſequimur, quæ abiectis nuptiis amitti nobilitatem vnanimibus ſuffragiis pronuntiant. Ne dicas, Doctores ac Romanas leges animum ſemper intendere atque hinc eius generis deciſiones permanare. Statim enim reponimus, Germanos, vtut diuerſis rationibus innixos, maſculino ſexui primas detuliſſe; & vxori arctiori, quam in Latio, nexu deuinctæ plane mariti nomen indidiſſe; quod non eſſe a Quiritibus factitatum ſupra in tranſitu indicauimus. Deinde nondum probarunt nobis repugnantes, quod confirmari ante omnia debuit, nempe, diuerſum vnquam morem in Germania obtinuiſſe. Penitus enim inane eſt, perorare & debachari in pragmaticos, tanquam patriarum legum inſcios; cum interea neque lex, neque conſuetudo contraria, quæ ventri faueat nobilitanti, in perorantium ſcriptis vllo loco appareat. Ac præterirdenique non debet, ipſosmet, qui ſic pragmaticos inſectantur, corradere omnia, & leges Romanas hinc atque illinc coactas & conſarcinatas parum feliciter applicare; ita vt vel ſimilis culpa redarguat conquerentes, vel maior in eos incumbat, qui accuſant, quam qui ſe defendunt.

§. XLVI.

Sed nos vero vetera patrum inſtituta & noua tam diu ſubſiſtere iudicamus; donec contrarium euidentioribus argumentis atque ſignis oſtentatur: ſecuti Mollerum*, Carpzouium**, Noldenum***, Mylerum †, Knipſchildium ††, Cocceium †††, aliosque qui vtriusque fortunæ, puta, dignitatum & deſpectioris ſortis ſocias etiam nobilis

* in Semeſtribus l. II. c. 8. ** part. III. conſt. 37. def. 1. & 2.
*** de Nobilitate cap. XXII. n. 166. † in Gamologia cap. V. ſect. II. p. 111. †† de Nobil. ſagata & togata l. I. cap. XIII. n. 155. ſeq. ††† Iurisprud. publ. cap. XXVIII. §. vlt.

lis proſapiæ mulieres agnoſcunt, non plus iis iuris tranſcribentes, quam plebeiis feminis; videlicet, quum deſcendunt ad aſinos, & eminentioris gradus ſubſellium cum infimo commutant. Ita enim ius prouinciale Saxonicum articul. 45. lib. I. **der Mann iſt ſeines Weibes Vormund, ob er gleich ihr nicht ebenbürtig iſt, und ſie iſt ſeine Genoßin, und trit in ſein Recht, wann ſie in ſein Bett tritt.** Vnde prorſus deciſioni MXVIII. Cent. XI. illuſtris *Lyncker*i ſubſcribimus, exiſtimantis, ita ignobili viro nuptam e paterna familia excedere, nihil vt huic cum cognatis agnatisque amplius commercii intercedat, neque his cum illa eiusque marito atque liberis: vt auctorum aliorum præſtantiſſima teſtimonia breuitati ſtudentes omittamus. Nec dubium, quin feminæ, quando nuptias ineunt, e patris domo familiaque exeant, ac nobiles præcipue veluti alienæ ſtirpi inſertæ cenſeantur olim a paterna hæreditate excluſæ, ſi denupſiſſent. Clare Specul. Sueu. c. 293. **Iſt, daß eine von zwo Töchtern nimt ein Mann, der ihr Genoß iſt, und hat ihn ihr Vater Gut gelaſſen, das an Erb-Reich liegt, die andere nimt ein, der nicht ihr Genoß iſt, das ſoll die Tochter einig und allein haben, die ihr Genoß genommen hat.** Eſt hæc diſpoſitio veteri Allemannorum legi admodum ſimilis atque haud dubie inde decerpta. Res immobiles a cenſu liberas ſoli nobiles ingenuique habebant & accipiebant; res mobiles vero in omnium facultatibus eſſe poterant, ſiue nobilitate eminerent, ſiue minus. Vnde clarum, cur excluderentur filiæ ſuæ ſortis oblitæ ab immobilium rerum ſucceſſione. Vnum addimus, immo bina: primo non patrocinari aduerſariis, quod in dicto iure prouinciali Saxonico ſequitur: **Nach des Mannes Tod iſt ſie loß von allen ſeinen Rechten und Ehren, denn**

Digitized by Google

ſie behält wieder ihren Stand und Recht, das ſie angebohren war, ehe ſie den Mann nahm. Hoc enim potius de femina ignobili exponendum in priſtinam conditionem recidente; non autem de dignitate amiſſa & ſemel extincta recuperanda: quanquam excellentiſſimus Ludolphus in tractatu de *Iure feminarum illuſtrium* iam dudum bene animaduertit, nec prius, nec poſterius Germaniæ moribus, reſpectu dignitatum, obſeruari; atque de Werigeldo Saxonum Sermonem eſſe inprimis. Alterum, quod cum maxime perpendendum cenſeo, illud eſt: inauditum eſſe, feminas, etiam illuſtriſſimi ortus, quæ ita denupſerunt, vnquam & vsquam adeo omnem rationem eiuraſſe, vt exiſtimarent, ſe, quanquam piſtori & infimi gradus homini ſociatas, Comites & Principes generare, genuiſſeque (Hochgebohrne, Durchlauchtige Kinder.) Potius memoria tenemus & experimento ſcimus, nonid eas ſibi arrogare, ſed admodum agere contentas, ſi ſuo relinquantur affectui. Vt illuſtris ſua cenſeatur ſoboles, nec ſperant, nec petunt, nec ipſæmet ſecundum patria inſtituta fieri poſſe credunt. Quod ſi quis eas iuris ſui dicat ignaras, ei auctor eſſem ſuaſorque, vt peculiarem hanc in rem tractatum, & patrio quidem ſermone, ederet, præfixaque ad has feminas eleganti dedicatione, ſua iis iura in memoriam reuocaret: quo facto, ſi non præmium ſat magnum & cupiditati ſuæ congruum venabitur; erit certe hoc monumentum laudis nunquam non ad poſteritatem commendandum, veſpillonum, piſtorum ac ſellulariorum filiis honorum titulos procuraſſe, eosque in claſſem ſpecioſarum perſonarum, communi licet ſuffragio ejectos, reſtituiſſe: obſtructo ceteris ore, qui non niſi vulgaribus doctrinis atque opinionibus delectantur, ſimulatque

que illustribus viris insigni beneficio præstito, vt, quos tanquam viles neglexere alioquin, nunc gentiles, cognatos, propinquos habeant accipiantque.

§. XLVII.

Nos, donec id fiat, quasi e specula prospectantes, nihilominus confutando pergemus, inprimis quum & nothis spuriisque feminarum illustrium nobilitatem fidenter tribui videamus. Quod si eo loco viueremus, vbi nulla inter legitimos & spurios differentia est, Ægyptiorumque ac Turcarum mores in vsum apud nos irrepsissent; tum quidem maior honos spuriis foret tribuendus, quam tribuimus hactenus. At non solum in Germania docemus, vbi nemo, qui sit extra legitimum matrimonium natus, ciuilem dignationem, aut æstimationem consequitur; verum etiam Christianos inter degimus, vbi impollutum ius matrimonii requiritur, proque scorto habetur, quæcunque honestum vxoris nomen tueri non potest. Soli Germanorum Francorumque Reges hic aliquid præcipui tenent, qui, vt olim ob nobilitatem pluribus nuptis, Tacito teste, ita etiam nunc ob nobilitatem pluribus sæpe amicis ambiuntur: estque haud difficile ad diuinandum, quare magnorum Principum ac Regum liberi naturales, atque ab iis agniti, nunquam sint ignobiles. Nam cum illi primus & originarius nobilitatis fons sint, eorumque nutus atque vox ex nihilo aliquid e vestigio efficere possit; quis ausit eorum nunc liberis scribere dicam, & nobilitatis insignia penitus detrahere nothis? quanquam forte ratio, & sacra philosophia habeat, quod cupiditati effreni & lasciuientis sæculi moribus* obiectet. Vnde iterum fal-

* Quamdiu enim ob nobilitatem ambiuntur Principes ab iisque impudicitiæ sperantur præmia, nec liberis inuerecun-

luntur, qui non nihil illustre regio latere in sanguine sibi persuadent: a quo errore nonnulli etiam Gallorum sese expedire nequeunt, qui ceteroquin omnem nobilitatem ab hominum opinione, legum arbitrio, ac more ciuitatis prudenter suspendunt. Ceterorum vero, qui simili cum auctoritate non regnant, tanta vt non est potestas atque pri-

do coitu genitis deest nobilitatis insigne; vix sane speran-dum, vt luxuriæ offerueſcentis in aula æstus certis finibus coerceatur; semperque mihi memorabile visum est, quod Paulus Iouius in *elogio Galeacii Sfortiæ* p. 243. litteris prodidit: *His artibus quum boni splendidissimique Principis nomen tueretur premebant eius famam intemperantes, vagæque libidines. Nam ea tum erat ex multo otio luxuriantis seculi conditio, in ipsis præcipue nobilioris matronis, vt totum pudicitiæ decus ab humanitate aulæ alienum prorsus & subagreste putaretur, ideoque princeps ad licentiam libidinis proclinatus, & iuuentæ vigore venustateque oris supra omnes spectatu dignissimus, procacibus feminarum oculis & desideriis cupidissime deseruiret. Erat enim tum vulgatum inter feminas, nullam ex principis concubitu fieri impudicam, earumque maritos, qui inepti hirci videri possent, ita excellere aureis cornibus, vt dignitate cunctos anteirent.* Quæ cum legisset Petrus Bælius in *Lexico Crit. art.* LAMPONIANO non tantum valde indoluit; sed, vti vides, sequentia addidit: *Voilà sans doute le souverain degré de la corruption; car si quelque chose empêche, que la chasteté ne soit bannie du monde, c'est que l'on attache à l'égard de femmes vne idée de des honneur au vice opposé. C'est la principale barrière dont la providence de Dieu s'est servie, pour arrêter un peu les progrès de l'impurete, & les empêcher d'inonder tout le genre humain, à la maniere des eaux du deluge, qui n'épargnerent que tres-peu de gens.*

Digitized by Google

primitiua nobilitas; ita etiam eorum liberis naturalibus talis honoris apex tribui nequit, Gallorum prouerbium eſt: Regem ſemper generare Principem; ceteros, quibus honeſti coniugii nomen deeſt, homines viles: niſi forte vel lex antecedens, vel conſuetudo, vel legitimatio ſubſequens reliquorum hominum nobilium fœtibus auxilio veniat. Et ſcimus, quid in Gallia nuperrime diſputatum fuerit, atque etiam nunc occaſione Principum legitimatorum generatim hac de re diſceptetur.

§. XLVIII.

Quæ lis ne cui prorſus peregrina & a ratione abſona videatur, is cogitet, non eſſe iniquum, maiori eos honore affici, qui ſecundum patriæ leges, atque ex ordinata affectione ſunt geniti, quam quos vel ſtuprum, vel inhoneſta conſuetudo, quæ nominari non poteſt, in lucem propulit. Etſi enim nobilitatis filum ad poſteros producitur, & de auo in patrem, de hoc in filium filiamue, & ſic porro protenditur; eſt tamen cognitum, fieri id ſemper debere interueniente ſanctioris matrimonii fœdere. Quare iterato monendum exiſtimo, nec ſummorum etiam principum liberos naturales a matre rubentes nobiles eſſe; ſed dum demum, quum agnoſcuntur, & publice e regio ſanguine vtcunque deſcendentes declarantur, regni, ſeu regionis more pro nobilibus haberi. Quod ſi igitur diſſentientes feminas terra marique potentes ſimili auctoritate, atque Principes mares pollere ſtatuerent, forte tolerabilis eorum opinio foret; inprimis, ſi ita circumſcriberent illam, vti nos adſertum de Regum magnorumque Principum nothis circumſcripſimus: at cum feminis poteſtate ſumma non præditis, vtut illuſtri honeſtaque origine, tam inſolitam licentiam largiuntur, vt, ſiue vagis libidinibus in-

Digitized by Google

dulgeant, ſiue coniugali affectu ament, generentque, nihilominus ex ſe natis decus nobilitatis largiantur, intolerabiliter ſane falſi ſunt. Mera enim repugnantia eſt: inſtituta ciuitatis, omniaque etiam diplomata, quibus talis prærogatiua indulgetur, volunt, vt hæc liberis ex iuſto matrimonio ſuſceptis ſolum competat; & tamen femina nobilis, cum propagine ſua nobilitatis teſſeram communicet; vtut ea contra patriæ morem, ac legum ſtatuta ex vago conceptu vtcunque liberos enixa eſt ſuos. Noli confugias ad naturalem nobilitatem tertio, ne neceſſitas imponatur nobis, tertium de dandi depexum, tuque ſine noſtra culpaſibilis tandem madefias. Repugnant enim tibi, quocunque oculos conuertas, omnia. Non eſt apud nos ius Amazonicum receptum, neque etiam intra patriæ noſtræ fines Amazonum habitat progenies; quæ tam ſplendido ornata ſit priuilegio, vt, ex quocunque ſatu vterum gerant, Amazonem eiiciant armis idoneam, & bellicis laboribus parem. Germani veteres, vtut gentilium ſuperſtitioni adhuc dediti, matrimoniis inprimis fauebant: quod ſupra Taciti teſtimonio confirmauimus. Et cum vero, cum Chriſto nomen darent, in hac diſciplina multo ſunt facti confirmatiores: cui cum accederent Canones, & Pontificum decreta ſummo ſpurios odio proſequentia, patriisque legibus tandem coniungerentur; ita ſane iis via ad laudem & decus eſt præcluſa, vt, niſi peculiari priuilegio impedimentum tollatur, etiam prærogatiuo ordine æternum ſint carituri; maxime, quando femina natalibus ſplendida abiecto ſeſe homini mala ſua cupiditate miſcet. Prorſus enim incongruum foret, adſeuerare, vtcunque genitos matris illuſtris, ſimulatque conceptu plebeio ortos nobilitatis munere decorari; cum oſtenſum

antea

antea, ſobolem tam imparibus nuptiis ſuſceptam in vilibus vltimiq; ſubſellii iri locatum perſonis. Quicunque hic paulo pertinacius obloquuntur, ii officioſiſſime a nobis rogantur, vt, ſi de doctrina ſua certi, exempla in medium ferant, ne imaginaria habeantur omnia, quæ proferunt, ac perituræ chartæ illinunt. Saltem magnam opinioni noſtræ veriſimilitudinem conciliant feudalia inſtituta, quæ ab omni ſucceſſione nothos ſpuriosque remouent: vt dignitates omittam & regni præcipua munera, a quibus tam vagæ gallinæ filii certiſſime arcentur.

§. XLIX.

Quamobrem plane perſuaſum habeo, etiam in feudo feminino, hæreditarioque id genus ſpurios ſuccedere non poſſe; cum in omnium inueſtiturarum formulis nunquam non præponatur atque indicetur, ſucceſſuros duntaxat, qui ſecundum patriæ honeſtos mores ſint geniti, ceteros flocci fieri, & a tam nobili ſocietate merito depelli. Quis autem dubitet, adhærere huiusmodi liberis nonnihil maculæ, quæ regnantium auctoritate prius auerruncanda & delenda, donec ad ciuilia emolumenta aditus iis denuo patefiat. Cui argumento vix obeſt, non videri puniendos, qui nihil commeruere, liberos. Quis enim punit? Quis eis adimit tantillum? Quæritur, num aliquid acceperint a matre propudioſe viuente: vtpote cui a primis gentilitiæ nobilitatis litteris, aut, ſi ſit indigenitalis ortus, aliud nihil permiſſum cenſeri debet, quam vt more nobilium & ſecundum legem in ciuitate ſtabilitam generis ſui propagationi operam det. At hic vero non eſt eminentium viraginum mos honeſtus, aut ciuitatis noſtræ iuſta conſuetudo; ſe vt ſubſternant veredariis, aut in tabernas ſeruorum ſeſe inſinuent leues, aut per varia

regna

regna prouinciasque ambulantes, veluti Sabiorum Regina, ſubolem anhelent: potius præcipuum illarum decus videtur, mitigatam ſecundum pudorem ſectari vitæ rationem ac malle nubere quam ſcortari, malle ſe continere, quam naturæ luxurianti frena laxare. Vnde factum haud dubie, vt, illuſtriſſimarum, licet, feminarum, ſpurii in monaſteriis reconderentur, ne tam inſolitæ rei memoria ſæpius & omni loco refricaretur. Minimum Rotrudis, Carolo M. natæ filium naturalem Ludouicum in monaſterium S. Dionyſii detruſum Annales Bertiniani teſtantur. Addunt alii, inter Sueuos Gothosque vix licuiſſe nothis inter honeſtos verſari. Ioannem Magnum *in hiſtor. ſeptentrionali* hoc prodentem nominarem, niſi ſuſpectæ fidei teſtis in aliis foret. Id interea apud Saluianum de *Gubernat. Dei lib. VII. n. 239.* occurrit, Gothorum gentem eſſe *pudicam*, Saxones *coſtitate mirandos.* Quare non abſimile veri, quod adſtruit *Magnus.* Quid autem imperatoriis codicillis fieri queat, factumque forte ſit aliquando, nunc non disquiritur. Tantum in transcurſu obſeruamus, valde illos decipi, qui etiam nobilium maſculorum liberos nulla matrimonii lege procreatos hodienum in Gallia exiſtimari nobiles tradunt. Aliud docet ſupra laudatus Ioannes Bacquetius, item Pariſienſis Senatus Aduocatus Franciſcus de Maſoniis *(des Maiſons)* libro, quem præſcripſit: *des ayde tailles, gabelles cap. XIII. p. 451.* idque absque regiis litteris ſolennique legitimationis carmine fieri poſſe perſpicue negant. Ac ne quis Germanos noſtros nihil penſi habuiſſe exiſtimet, ſintne Viri fœminæque illuſtres naturalium liberorum in numero, aut etiam ab iis orti, de ſecundis Maximiliani I. nuptiis aliquid obſeruabo, forte non inutile, nec ſcopo noſtro diſforme. Eſt enim cognitum,

tum, poſt Mariæ Burgundionum Principis exceſſum, præreptamque a Carolo Franco Annam Britannicam, Imperatorem in matrimonium ſibi delegiſſe Blancam Mariam Sfortiis oriundam, quorum ſtirps non ſolum erat nouis admodum coloribus tincta atque allio proxima; verum etiam impura genitura paullulum deformis. Quare euenit, vt vehementer hoc Electoribus connubium diſpliceret, hiſtoriarumque actoribus anſam daret, reprehendendi Maximiliani præceps conſilium, atque auri argentique cupiditatem prope immodicam. Præter ea, quæ e Guicciardino, Belcario, Dattio, peti poſſunt, Petri Bælii * ea de re, poſteaquam de præcepta Imperatori Britanniæ minoris Principe verba fecit, iudicium audiamus: *On ſe conſula du coté de l'Empereur. Ce fut à la verité vne* MESALLIANCE, *car Maximilien ſe maria auec Blanche Marie Sforze dont le ſang'n etoit point encore épuré de la ſouillure d'origin' vû qu'elle etoit petite fille du un batard & d'une batarde, mais elle aporta beaucoup d'argent dont ſon époux ſe fit un tres-grand plair.*

§. L.

Quam vellem vero, vt, quum de materna diſceptatur nobilitate, Chriſti mater non eſſet ab Hœpingio aliisque in exemplum producta, vtpote cuius ſtemma in Chriſti genealogia conſignanda non ſolum non ſit omiſſum; ſed tanquam nominatiſſimum ab omni latere expoſitum diductumque. Quid enim vtilitatis afferet hoc exemplum contradicentium cauſſæ, ad probandum, in Germania nobilitare ventrem? tametſi Chriſtus, interueniente Maria, præclariſſima nobilitatis ornamenta accepiſſet. Saltem hoc eſt conuertere cuncta, vt indigeſtus & rudis

L tandem

* Reponſe aux queſtions d'un prouincial. Tom. III. p. 611.

tandem aceruus fiat. Possem enim leui demonstrare opera, neque Matthæum, neque Lucam epochas maternæ generationis retulisse, sed Ioſephi patris: estque hac de re copiosa inter Theologos disceptatio, quare id factum, quum Christus non esset Ioſephi filius proprie, sed Mariæ. Deinde, etsi verum foret, (cum tamen sit perspicue falsum) Euangelistas recensuisse solum maternum Seruatoris genus, vtpote patrem non habentis; quid prodesset, quæso, hoc argumentum de matris facultate nobilitandi differentibus, vbi est pater, isque certus? Postremo non puto quemquam tam futurum sui oblitum, vt nobilitatis Iudaicæ gradus ad Romani Germanicique generis præstantiam sit exacturus. Ipse Matthæus omnes Israelitas Christi fratres appellat: nec tam abiectæ conditionis erat quisquam, qui non contingeret propinquitate Ioſephum & Christi matrem Mariam. Quocirca nonnulli animum induxerunt, Israelitas omnium videri nobilissimos; vtpote quibus sua fuissent stemmata admodum nota, tribus, patrimonia exacte descripta; quique haberent simul maiores omnium excellentissimos. At ego vero existimo, perperam plane Iudæos inter stirpe nobiles recenseri, vbi omnes pari nobilitate censentur. Sicuti enim rectum non est, nisi, vbi aliquid declinet a recto degeneretque in cyruum; ita nobile non intelligitur, vbi nihil ignobile. Quod eam potissimum ob caussam in medium fero, vt appareat, quam sit inane vocare nobilitatem Iudaicam in auxilium ad malam caussam ac thesin omni tigno fulciendam, nempe vt mater apud Germanos suis impertire nobilitatis decora credatur; quia Christus a Maria genus traxisset suum. Perbelle! Possem, si vellem, paullo speciosius cum iis argumentum communica-

nicare, niſi timerem, eos magis iri redditum obſtinatos, ſimulatque turgidos. Sed proferam tamen. Eſt quippe cognitum, ſupereſſe in litteris Sacris exempla genealogiarum, quorum ordo ex mulieribus texebatur. Erat, vt vnum ſuppeditem, ſtemma Ioabi de matre, fratrumque Ioabi. *Sorores*, ita legimus 1 Paralip. cap. II. v. 16. filiorum *Iſai*, qui Davidi pater erat, *Tſeruia & Abigail, filia autem Tſeruiæ Abiſai, Ioab & Haſael tres, Abigail vero peperit Amaſum.* Quem locum, ſi reſciuiſſent, hem! quam iſti fuiſſent exſultaturi, opinioni ſuæ tam firmum inde præſidium circumponi. Verum tamen in aurem dico ſic exſultantibus, nihil ab hoc exemplo roboris accerſere ſapientiores. Hebræi quippe omni gentilitio & hæreditario nomine deſtituebantur; adeoque fruſtra ſunt, qui nomen voluiſſe eos illuſtrius venari a matre opinantur. Rectius ſentiunt, qui eam ob cauſſam feminas aliquando in genealogiarum tabulis eſſe memoratas coniiciunt: quod nemini licebat, ex præcepto Dei, transferre poſſeſſionem & dominium fundi ſui in hominem, alterius gentis & tribus; immo etiam virgines, quæ fratres non habebant, adeoque ἐπίκληροι erant, omnino debebant nubere Viro paternæ ſuæ gentis. Ad quod accedunt frequentes Iudæorum δοξολογίαι gloriantium in numero filiorum filiarumque: Adferunt enim laudem liberi parentibus: quod huic loco inprimis conuenit, quando Eſras, qui forte παραλιπομένων eſt auctor, Iſai gentem tam copioſa recenſione proſequitur; non, vt Ioabus reddatur ſpecioſior ac nobilior; ſed vt Iſai Dauidis pater ob tam numeroſam prolem fiat nominatior. Cui rei intelligendæ inſeruit Ieſaiæ cap. LVI. 5. Ex quo liquet, veritati admodum conſonare, quod obſeruat Ioannes Seldenus *de Succeſſionibus ad leges*

Hebræorum cap. III. Iureconsultus *Ebræorum mores, siue sacras de successione ac natiuitate leges interdum aut ofcitanter nimis, aut nimis inscienter tangere.*

§. LI.

Atque hactenus generatim examinauimus, quæ ad quæstionem de ventre nobilitante pertinent, ostendendo, amitti a nobili femina primitiuam dignationem, si dissonos iungat nexus. Sed quid est vero hoc? An Regis filia conditionem suam imminuit, si Principi? Princeps femina si Comiti? Comes si nubat Baroni? aut denique Equiti? Ad quod distincte respondendum: vtut breuibus, ducti testimonio Adami Bremensis, quod excitauimus supra.

§. LII.

Nobilis, statuebant Saxones, nobili iungatur, libera libero. Qui cum essent gemini in Germania ordinis prærogatiui; ideoque vsu venit, vt, quæ de primo ordine non denubebant, natiuam dignitatem ac præcellentiam sine controuersia retinerent. Etsi enim magnopere differre videtur Regium δεῖγμα a Ducis, Marchionis a Principis nomine; atque hoc iterum a Comitis atque Baronis appellatione; tamen discrimen non tam in ordine, quam muneribus obseruatur: quippe ordinis respectu omnes in æquo stabant. Cui non repugnant, qui Principes præstantia vincere Comites aiunt. Semper enim animum induxi, Principes nihilominus referri debere ad Dominorum ordinem, neque eos magis videri Dominos, atque Comites. Explicatius id signabo, vt me intelligant. Omnis Princeps erat Dominus, non autem omnis Dominus Princeps. Qui hoc ornabatur elogio, vel Marchionis, vel Ducis munere eminebat conuestitus, adeoque

Digitized by Google

eoque præerat cum auctoritate pluribus. Quocirca noua appellationis cauſſa in imperio quærenda maiori. Voces Fürſt, fürſtehen regimen paullo latius indicant. Cuius rei veritas inde potiſſimum confirmatur, quod Comes, Marchio effectus, vel Dux creatus, eo ipſo erat Princeps, quando eminentior in munere atque imperio cumulabatur? quamuis Imperatoriis in litteris nihil eſſet de principali nomine ac dignitate dictum. Quibus hic dubiolum ſubnaſcitur, illi cogitent, non tam nouum ordinem conſtituiſſe Principes, quam hoc nomen, propter imperii amplitudinem, cum altiori munere ſpeciatim tributo coaluiſſe. Amplitudo imperii vero index potius eſt muneris auguſtioris, quam claſſis nouæ atque ordinis diſtincti. Cape ſimile. Qui apud nos a magnis Principibus ac Regibus in numerum adminiſtrorum ſtatus cooptantur, illi ſtatim, ac ſine peculiari deſignatione, aut ſingulari huius rei mentione, *excellentiæ* titulum conſequuntur; ac nemo interea eſt, qui exiſtimet, in ſuperiorem nobilitatis Germanicæ claſſem eos transferri, qui tali elogio ornantur. Tota difficultas, quæ nos in ambiguo conſtituit, inde eſt, quod ſæculo XII. quidam vocati ſunt Principes, qui nec eſſent Duces, nec Marchiones, nec Burggrauii, nec Landgrauii principes. Sed hoc nouum eſt; pertinetque potius ad caput πρωτοδρίας, quam cauſſam altioris ordinis. Hinc eſt, quod talis antecedat omnes Comites; etſi non mutat ordinem, ſed eſt, manetque Dominus, ac forte Comes, quo nomine cluebat, antequam id nominis atque prærogatiuæ ei adiiceretur. Ne vnquam titubes, reſpice, precor. Archiduces, & magnos Duces. Quid eſt Archidux? Eſtne hoc nouum officium, aut nouus ordo? Non credo. Archiprinceps vnus

de primis principibus est; sicuti Archidux & Dux magnus de primis Ducibus sunt, aut inter Duces primi. Quamobrem primum nouitatis ac rei veteribus incognitæ argumentum inde putem deriuandum, quod nollent Ducum ac Marchionum filii comitum amplius elogio mactari, nec Imperatoribus nati ducum titulis viuere contenti. More sic semel probato, varii etiam Principes comites innotuerunt personalibus Principum beneficiis fruentes. Interea persuadeas tibi, precor, non deesse nobis documenta rem omnem in clarissima luce constitura, si propositum nobis foret, excurrere paullo longius.

§. LIII.

Iam enim affatim prorsus est ad probandum, quod cupimus. Manet Regis filia, itemque nobilissima, *qua* in manus Ducis, Principis, Comitis conuenit. Non reperitur in veterum annalibus, status quæstionem iis esse motam vnquam, quæ Comitum non detrectarunt thalamos. Nec dici sine inuidia potest, eas nobilitatem commaculare suam, quæ de primo nobilitatis ordine non enubunt. Non est nunc, neque fuit vnquam tantum inter Comitem, Marchionem & Ducem interuallum, quantum apud Romanos Senatorem inter & Equitem. Quare minime miror, retinere etiam nunc Principes feminas fastigii sui vocabula, etiamsi in Comitis torum adsumantur. Quod quum pro more, hoc est, solidissime variis argumentis & exemplis confirmauerit Vir summus G. M. Ludolphus de *Iuribus feminarum illustrium*, supersedemus adferre plura. Id adtingimus strictim, iniuriam facere eruditissimo Auctori, qui ita eius doctrinas ad causam suam accommodant, ac si is statueret, seruare

uare priſtinas inſcriptiones præluſtrem mulierem, quamuis ea in caſam plebeii hominis deſcenderet. Eſt hæc affirmatio ex vano ac ψευδέγγραφος. Neque enim is ſplendorem nobilitatis relinquit feminæ ad priuatos diuertenti, vtpote quæ ipſa ſeſe albo illuſtrium eradit & in peregrinitatem quaſi redigit, quum tam peregrino & inſolenti amore occæcatur.

§. LIV.

Aliud vero eſt, & ab anteeunte quæſtione haud parum diſtans, ſintne huic ſalua atque integra primæ dignitatis elogia, quæ cum equite connubiale fœdus ineat, atque e palatio in rus prætoriumque villæ deſcendat? ac facile eſt iudicatu, imminui quodammodo claritatem. Quomodo enim cunque equitis perſonam conditionemque circumſpicias, non erit is ſane cum viro illuſtri & antiquitus inter nobiles relato eiusdem ordinis. Atque hinc eſt, quod etiam Principes equeſtris generis feminam in thalamum ſuſcipientes de altioris dignitatis gradu iis acquirendo ſolliciti fuerunt, ne quis liberis e tali coniugio ortis impoſterum moleſtus fieret, negotiumque faceſſens vel ſpem ſucceſſionis dubiam redderet, vel ab illa, pro temporum motu, plane deiiceret. Penitus enim diſſimilia ſunt, non prohiberi talia coniugia, atque interdum ſuſtineri, & *Cæſaris auctoritate* liberis primaria Principum iura firmari; & per ſe illa atque hoc ſine tibicine conſiſtere. Exempla vti ſunt obuia; ita nunc, vbi aliud eſt propoſitum nobis, non conquirimus: monentes de cetero, ne quis equeſtres mulieres in ancillarum tabernas temere detrudat; neue inprimis Henrici illuſtris Marchionis Miſniæ poſtremam vxorem Maltitiorum ſtirpe præclara genitam mancipiis

cipiis ac concubinis ſine auctore, ſine teſte, ſine litteris adſociet. Errantes hoc loco non absque lumine dimittet W. E. Tenzelius in *ſupplementis hiſtoriæ Gothanæ.*

§. LV.

Nos colophonem noſtro labori imponentes vltimo quærimus, ſuæ ne fortunæ damnum faciant inferioris nobilitatis mulieres quando Doctori, aut alii viro honeſto & munerum in dignitate conſtituto aut noua nobilitate donato, in matrimonium dantur? Quod ſi feminæ in aulis viuentes audiendæ forent, non eſt ſane dubitandum, quin omni prece imploraturæ eſſent lureconſultos, ne ad choreas venire ſuas permitterent id genus vxores: adeo illæ doctos, &, qui non ſunt ex equeſtri tribu, faſtidiunt. Sed non puto, victoriam iis ceſſuram, poſteaquam imperii leges ſanxerunt diuerſum, & viri præſtantiſſimi multis argumentis docuerunt, non omnes, qui de nobili radice non germinarunt, pertinere hodierno vſu ad vulgi fæcem; multo minus, quos munerum ornat decus, aut imperiales codicilli, ob bene merita & propriam virtutem, ad altiorem gradum proexerunt. Quis autem mereatur, atque virtute ſit præditus, non eſt ſingularium hominum decidere. Plenius hæc ſunt ab Ludolpho, atque illuſtri Cocceio, quos iterato non ſine honoris teſtificatione nominamus, alibi excuſſa. Nos enim manum de tabula ſubtrahimus, &, quod tam breui ſcripto expedire pro dignitate, & rei vtilitate non potuimus, alii loco temporique reſeruamus.

Digitized by Google